

KIEZERSONDERZOEK 2025

Ipsos I&O voor Nieuwsuur

Oktober 2025
Volledig rapport

2	Inleiding
3	Algemeen
5	JA21
12	BBB
17	D66
22	SP
29	CDA
36	GL-PvdA
46	VVD
54	NSC
60	PVV
65	Onderzoeksverantwoording

Inleiding

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezing van 2025 voert Ipsos I&O kiezersonderzoek uit in opdracht van Nieuwsuur. Dit onderzoek dient ter ondersteuning van de speciale verkiezingsuitzendingen die Nieuwsuur maakt om de verschillende politieke partijen te portretteren en een zo compleet mogelijk beeld van het politieke landschap te schetsen.

In het kiezersonderzoek van Ipsos I&O en Nieuwsuur worden prikkelende stellingen aan kiezers voorgelegd. Op deze wijze laten we zien hoe kiezers denken over de verschillende politieke partijen, over de standpunten die partijen innemen, en over de politieke leiders.

Leeswijzer

In het rapport presenteren we de resultaten per partij. Waar mogelijk zijn de resultaten uitgesplitst naar **huidige kiezers** (kiezers die een partij nu als eerste voorkeurspartij hebben), **overwegers** van een partij (kiezers die nu voorkeur hebben voor een andere partij, maar ook een stem op de partij overwegen) en **afhakkers** (kiezers die in 2023 op de partij stemden, maar nu een andere voorkeur hebben).

Voor elke partij zetten we eerst stem- en switchmotieven op basis van een *open antwoorden* van kiezers uiteen. Kiezers die van voorkeur zijn gewisseld sinds 2023 of sinds de vorige peiling, vragen we waarom zij zijn gewisseld van partij. Kiezers die bij een partij blijven, vragen we waarom zij voorkeur hebben voor deze partij.

Uitvoering

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 3 tot maandagochtend 6 oktober 2025. In totaal werkten 2.345 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. Voor een uitgebreide onderzoeksverantwoording, zie pagina 61.

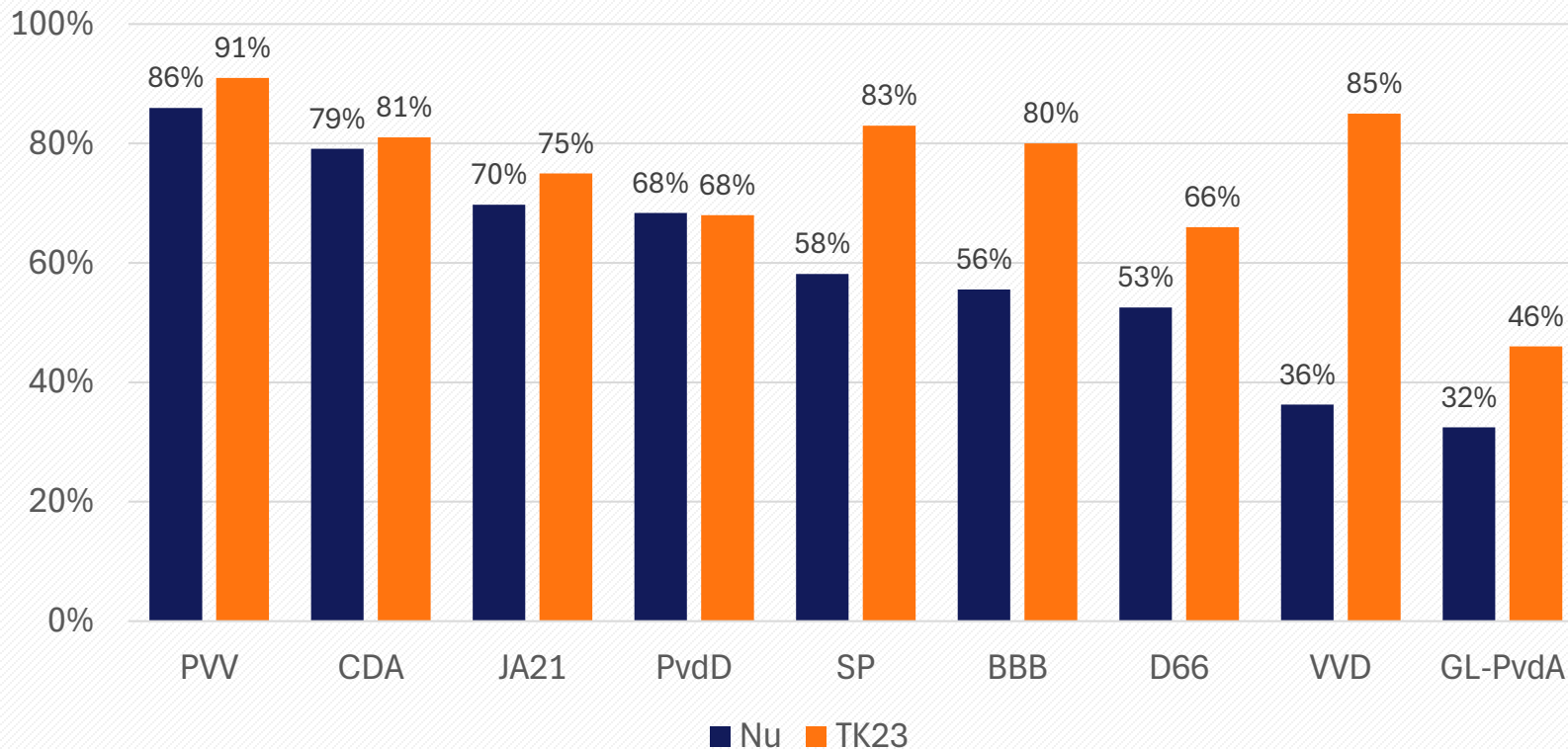
ALGEMEEN

Aandeel kiezers dat nu op de lijsttrekkers zou stemmen; Vergeleken met het aandeel dat dat deed in november 2023

Stemt u dan op de lijsttrekker van deze partij of op een andere persoon op de lijst?

Getoond in figuur: alleen % 'Ik zou stemmen op de lijsttrekker (leider) van <voorkeurspartij>'

Data TK23 is op basis van uiteindelijk stemgedrag (bron: Kiesraad)

Er zijn verschillende redenen waarom kiezers niet op de lijsttrekker van hun partij stemmen. De populariteit van de lijsttrekker, maar sommige kiezers stemmen bewust op een kandidaat die strijdt voor een bepaald thema, of op een vrouw die lager op de lijst staat, met als doel meer vrouwen in de Kamer te krijgen.

Waarom stemmen op JA21? Motieven in eigen woorden

Waarom stemmen kiezers op JA21?

JA21 staat op duidelijke winst ten opzichte de huidige zetelverdeling in de Tweede Kamer. Nu heeft de partij een zetel in de Kamer, in de Ipsos I&O-zetelpeiling van 8 oktober is JA21 goed voor 13 zetels.

JA21 positioneert zich succesvol als het redelijke rechtse alternatief voor kiezers die de standpunten van de PVV delen, maar de toon afstotend vinden. Zo slaagt de partij er in bijna een vijfde (17%) van de kiezers die in 2023 PVV stemden voor zich te winnen. Samen zijn zij goed voor dik zes zetels.

Lijsttrekker Joost Eerdmans maakt volgens kiezers een stabiele indruk, terwijl ook Ingrid Coenradie als pull-factor functioneert. Een deel heeft de hoop dat JA21 zal deelnemen aan een volgend kabinet.

"Het rechtse karakter. Normaal stem ik VVD maar die hebben niks bereikt."

"PVV zal helaas nooit meer regeren. Er resteert mij geen andere keuze dan JA21 te stemmen."

"PVV heeft niets voor elkaar gekregen. JA21 lijkt mij een redelijkere partij met een goede lijsttrekker."

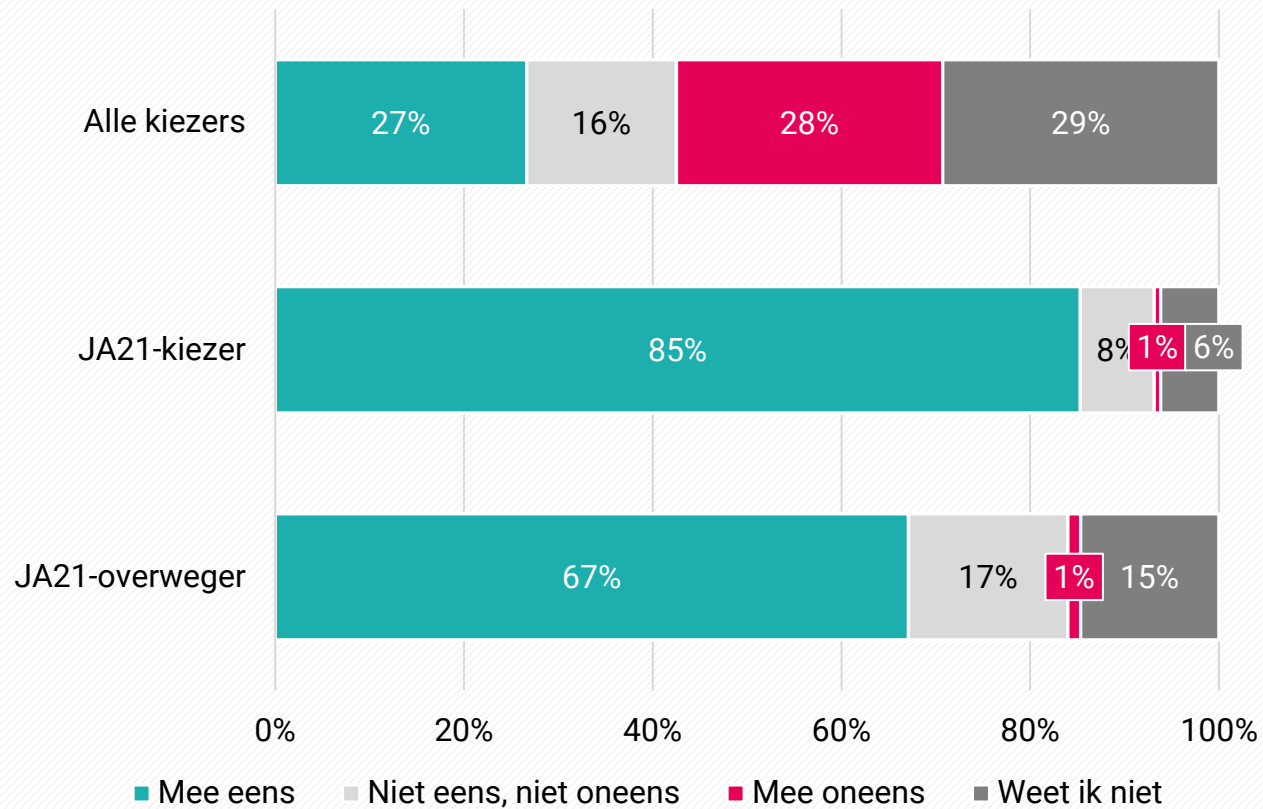
"Mevr Coenradie spreekt me aan."

"Joost Eerdmans komt goed en stabiel over."

"JA21 houdt koers aan de rechterkant om een centrum-rechts kabinet mogelijk te maken."

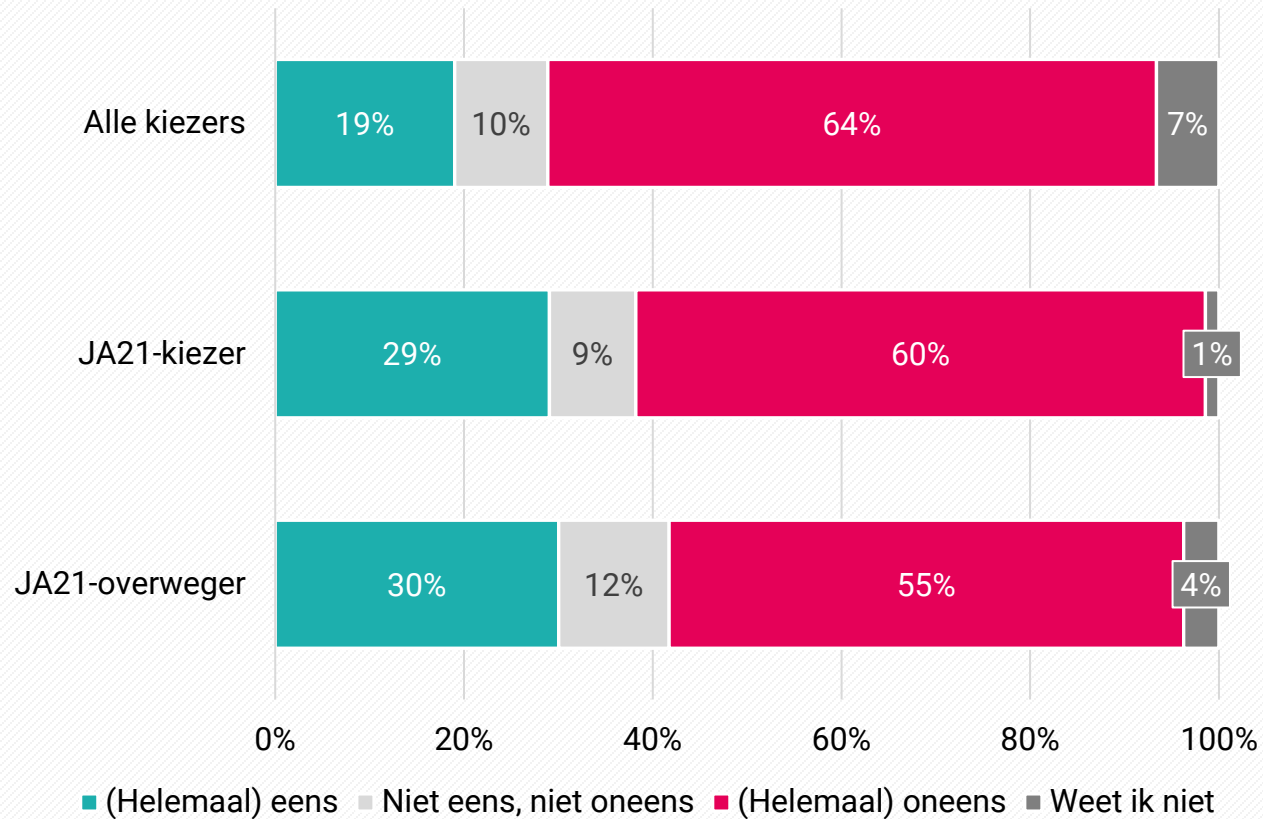
JA21-achterban heeft vertrouwen in goede ministerploeg

“Als JA21 mee gaat regeren in een volgend kabinet verwacht ik dat de partij goede ministers zal leveren”

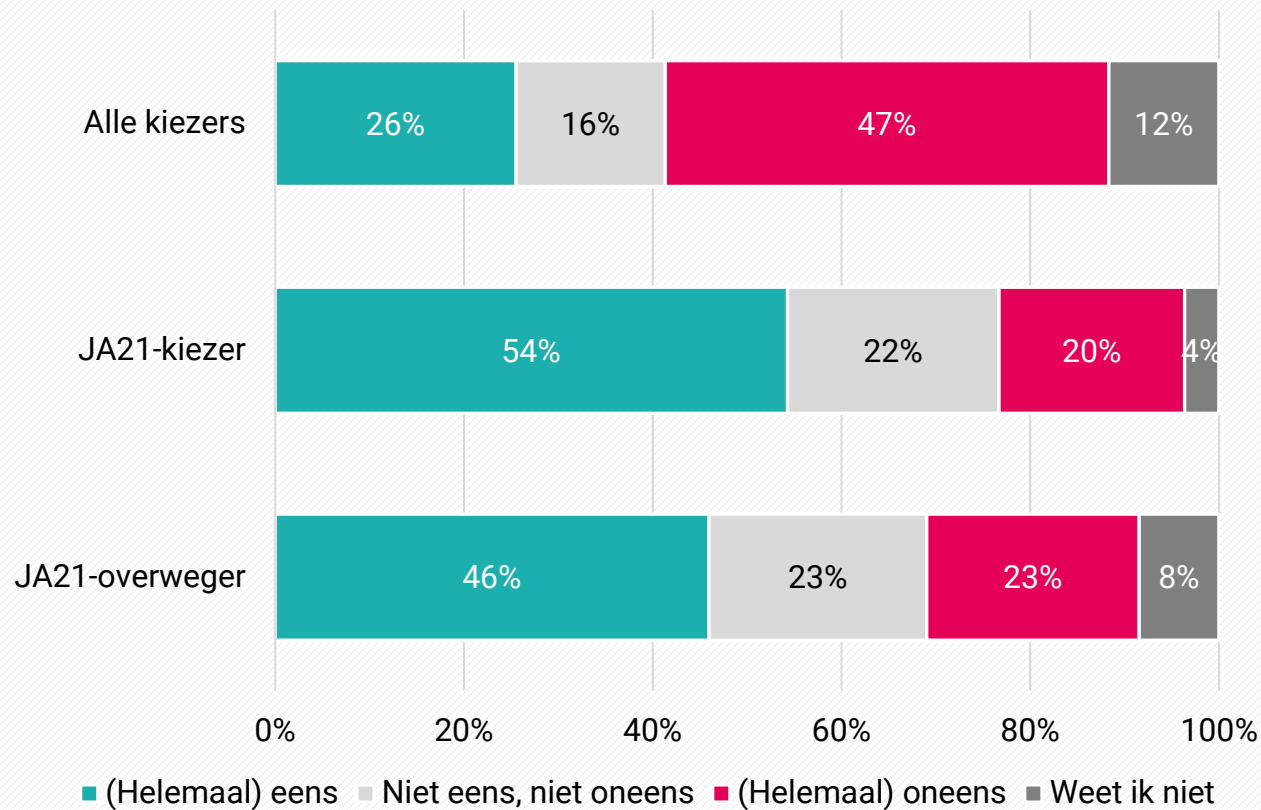
Kiezers JA21 willen geen euro-referendum

“Er moet een referendum komen over de vraag of Nederland de euro wil houden”

VN-vluchtelingenverdrag dient opgezegd te worden, aldus meeste JA21-kiezers

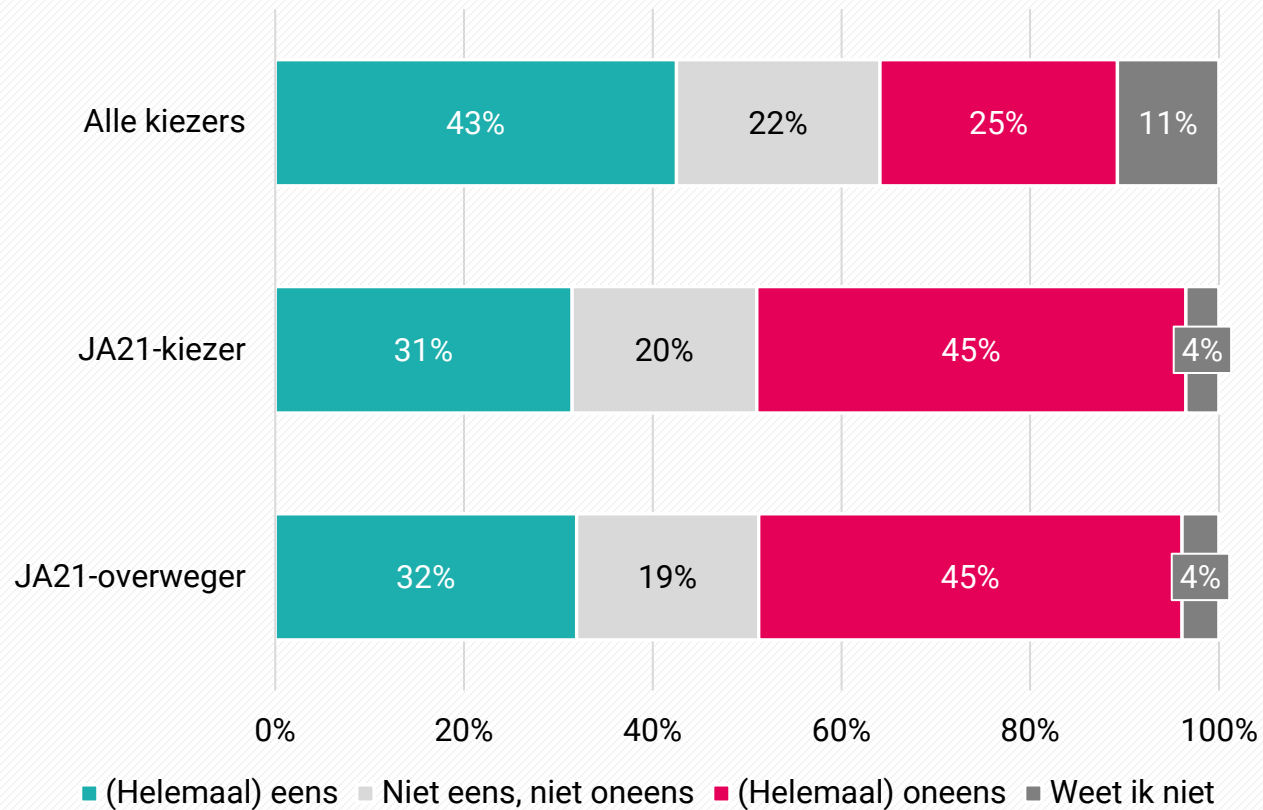
"Nederland moet het lidmaatschap van het VN-vluchtelingenverdrag* opzeggen"

*Mouse-over toelichting: "Het VN-vluchtelingenverdrag is een verdrag tussen landen dat de rechten van vluchtelingen regelt. Er staat in wie de status van vluchteling kan krijgen en bepaalt dat een vluchteling niet teruggestuurd mag worden als hij of zij in eigen land vervolgd kan worden."

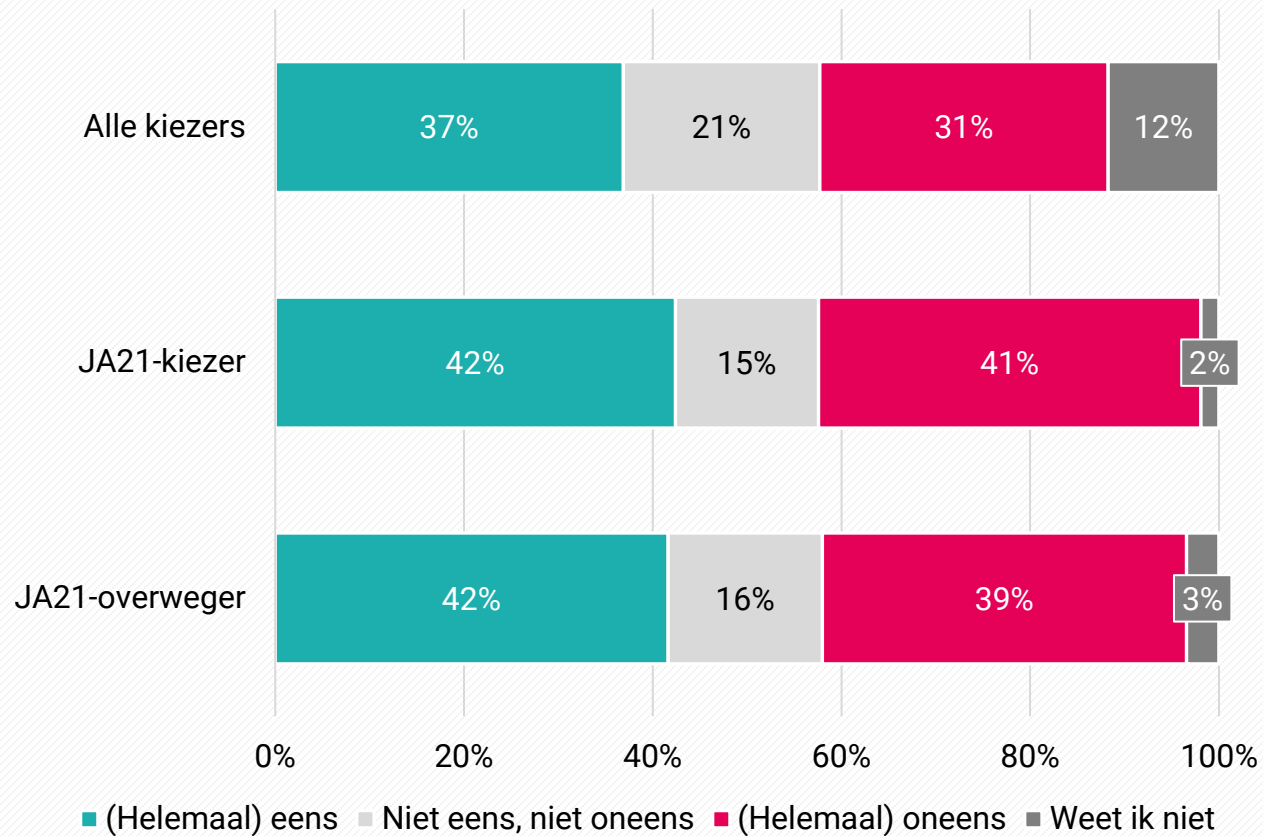
JA21-achterban verdeeld over Europese samenwerking omtrent migratie

"Nederland moet meer samenwerken in de Europese Unie om immigratie te beperken, ook als Nederland dan minder zeggenschap heeft over haar regels rondom migratie"

Vier op tien: alleen kernenergie als er geen goedkopere opties zijn

"We moeten alleen inzetten op kernenergie als er geen goedkopere opties zijn om te verduurzamen"

BBB

Waarom (niet meer) stemmen op BBB? Motieven in eigen woorden

Waarom stemmen kiezers op BBB?

BBB haalde bij de vorige Tweede Kamerverkiezingen 7 zetels. Nu staat de partij op een licht verlies (4 zetels).

Kiezers die BBB trouw blijven doen dit vaak omdat zij vinden dat de partij opkomt voor het platteland en de landbouwsector. Minstens zo belangrijk is de manier van politiek bedrijven. BBB-kiezers waarderen de duidelijke taal die de partij bezigt. Ook vindt men dat de BBB dicht bij “de mensen” staat.

“Spreekt de taal van het platteland. geen luchtfietserij.”

“Komt op voor het platteland en de boeren.”

“Blijven dicht bij de mensen staan dan de rest van het pluche.”

“De eerlijkheid, het begrijpelijk spreken, en het harde werken wat ze doen. En ja we kunnen niet alles hebben maar deze partij knokt er wel voor.”

Waarom verlaten kiezers BBB?

De kiezers die BBB de rug toekeren zijn nu voor een groot deel bij de PVV te vinden. Deze kiezers willen koste wat het kost dat de PVV opnieuw de grootste wordt zodat andere partijen niet om ze heen kunnen bij de formatie. Het is niet zo dat ze teleurgesteld zijn in BBB.

Dat is wel het geval bij kiezers die uitwijken richting het midden (vooral CDA). Deze kiezers vinden dat BBB weinig heeft klaargespeeld in het kabinet en hopen op een frisse wind.

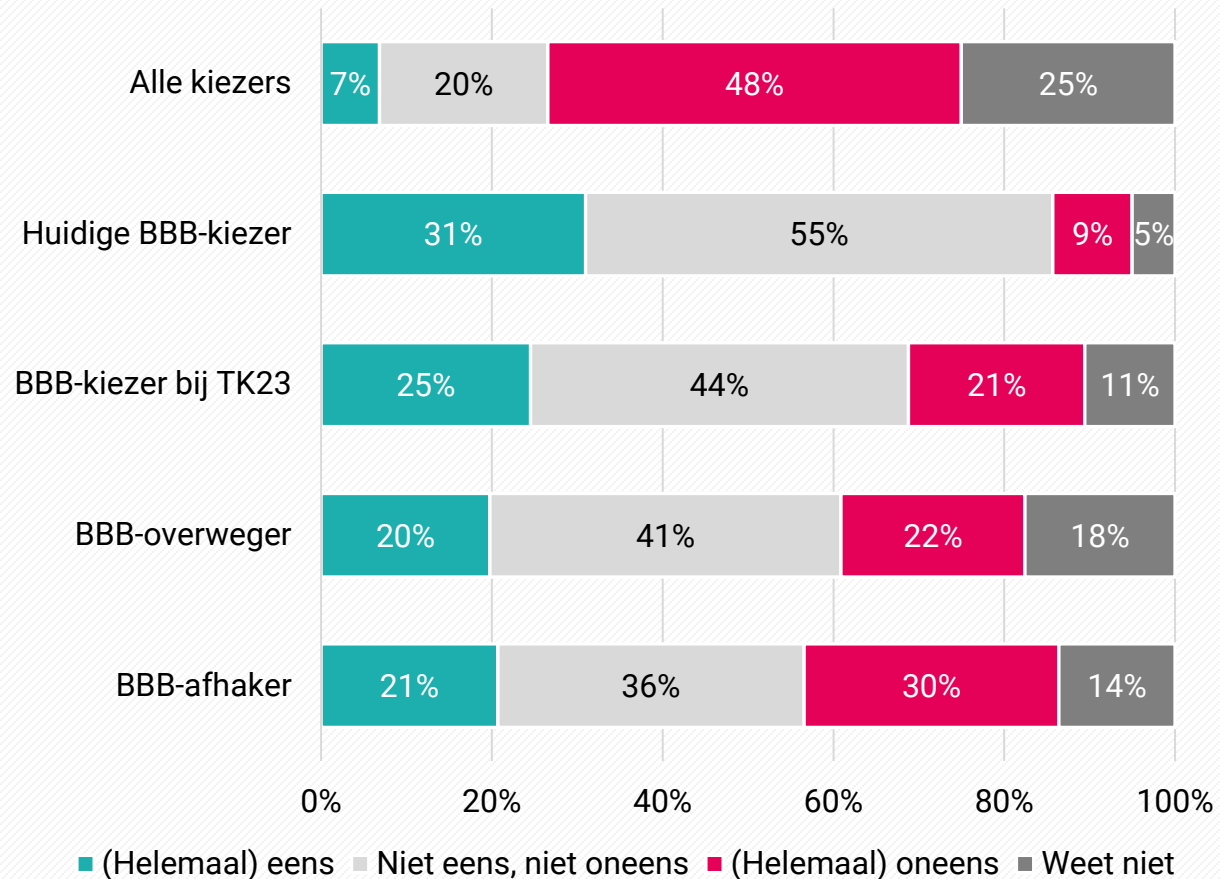
“Ik ga nu PVV stemmen omdat ik vind dat zij de grootste moeten worden. De BBB is wat mij betreft net zo goed maar is veel kleiner. Ja pff eigenlijk wil ik zorgen dat Timmermans geen premier wordt. Maar hoe???”

“BBB heeft afgelopen periode weinig waargemaakt.”

“JA21 heeft een beter plan tegen asielzoekers. BBB heeft teleurgesteld in de afgelopen regeerperiode.”

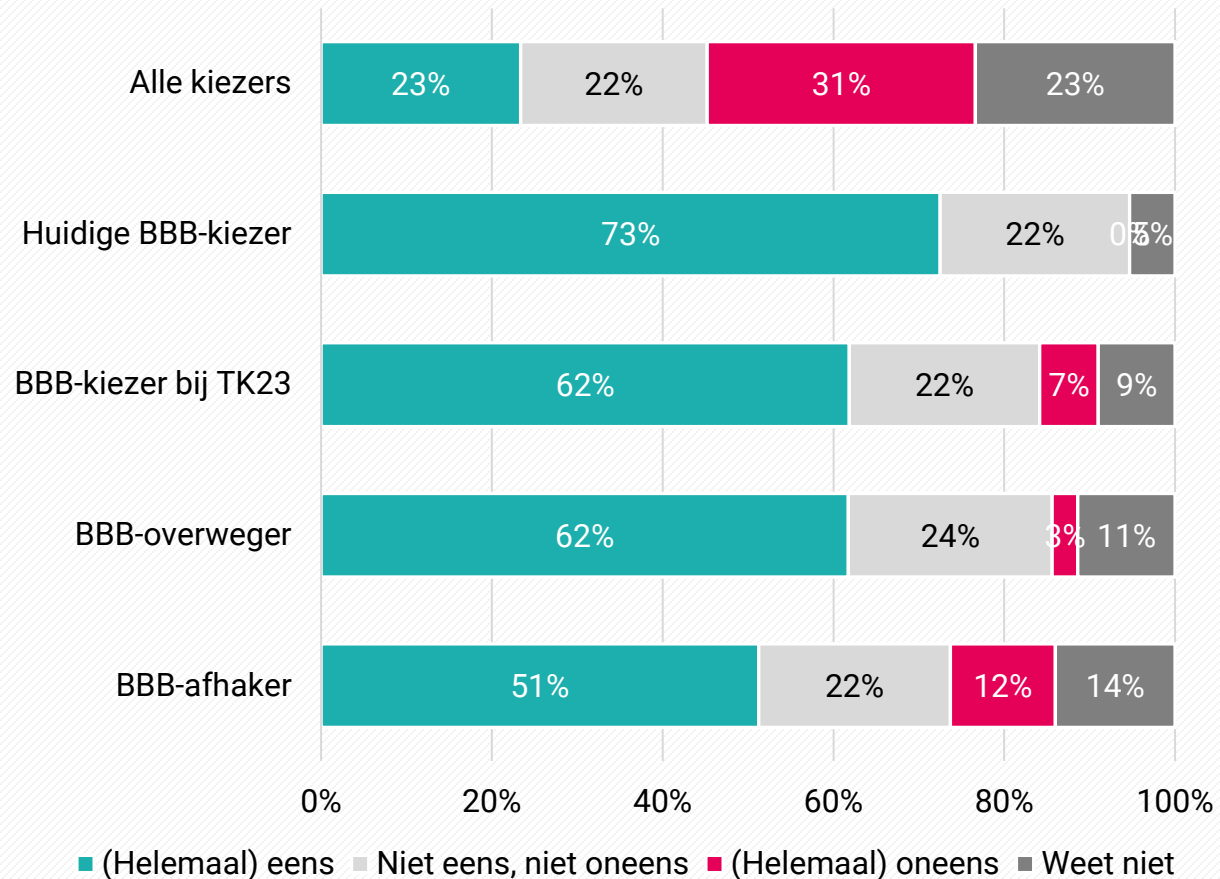
Minderheid BBB-kiezers vindt dat partij stikstofbeloften heeft waargemaakt

"BBB heeft verkiezingsbeloftes over stikstof waargemaakt"

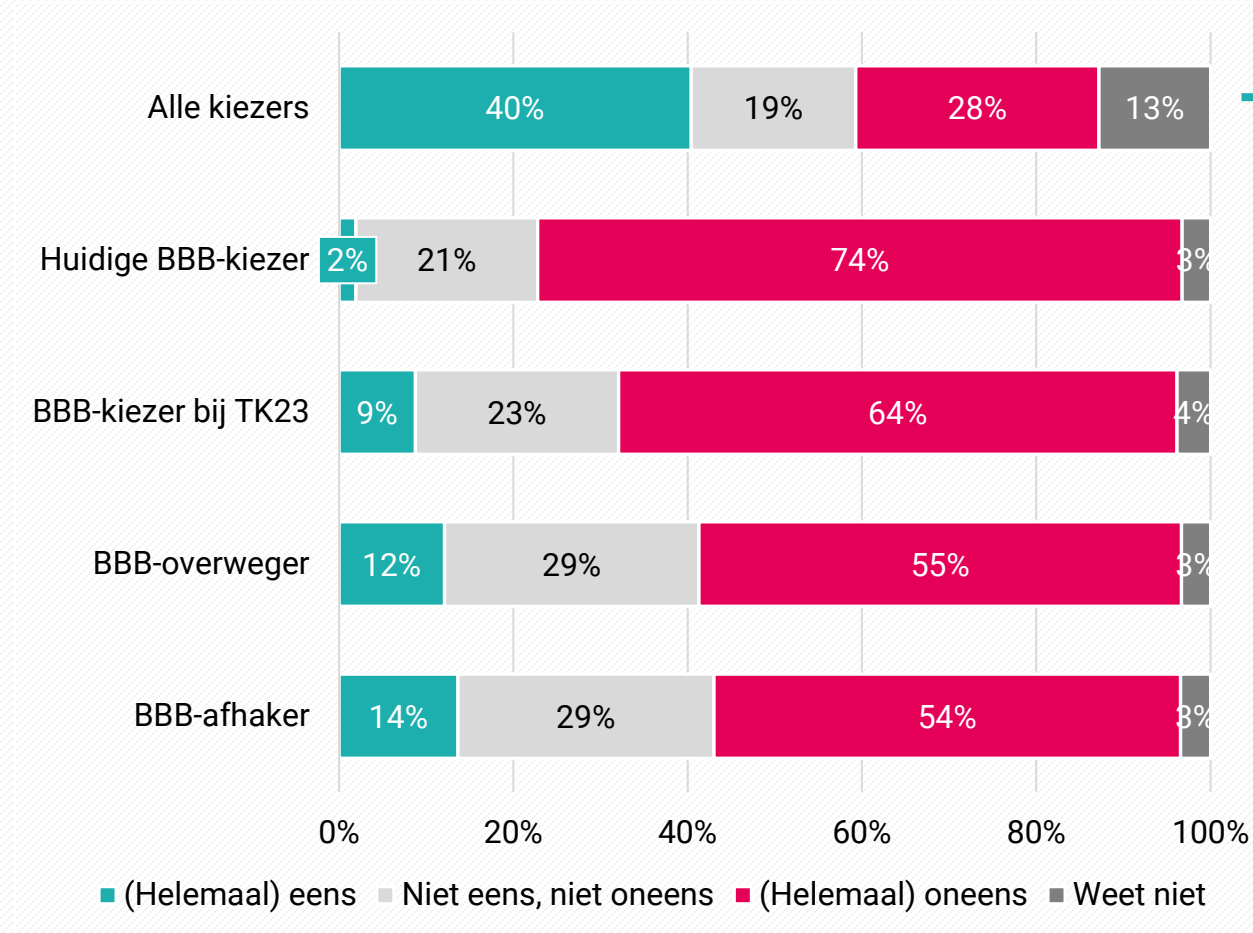
Wel is de partij goed opgekomen voor de regio, vindt achterban

“BBB heeft in de afgelopen kabinetsperiode de regio goed vertegenwoordigd”

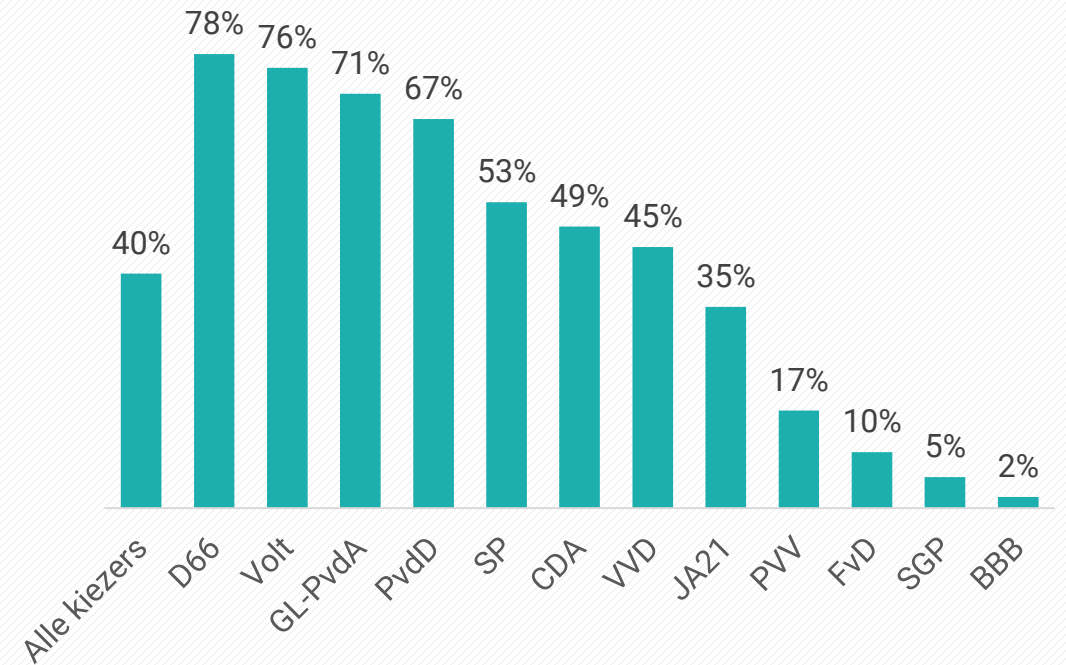

BBB-overwegers vinden zelden dat partij zich te veel op boeren richt

"BBB heeft te veel oog voor boeren"

Aandeel (helemaal) eens, naar huidige partijvoorkeur

The background of the slide is a photograph of a historic building with a dark roof and multiple windows. A large green square is overlaid on the left side of the image, containing the text 'D66' in white. The entire slide is framed by a dark blue border.

D66

Waarom stemmen op D66? Motieven in eigen woorden

Waarom stemmen kiezers op D66?

D66 staat op winst ten opzichte van de huidige zetelverdeling (van 9 naar 14). Nieuwe kiezers beschouwen hen als het redelijke en progressieve alternatief waarmee het zowel linkse als centrumrechtse kiezers aan zich weet te binden

Het optreden van lijsttrekker Rob Jetten oogst waardering. Inhoudelijk hechten kiezers waarde aan onderwijs en klimaat.

Tot slot geeft een groep kiezers aan bij de vorige verkiezingen van D66 naar GL-PvdA te zijn uitgeweken vanwege strategische overwegingen. Nu geven zij aan terug te willen keren op het oude nest.

"D66 komt betrouwbaar en wat meer genuanceerd over."

"Het midden spreekt me aan en ik wil weg van het extreme. Er is al genoeg polarisatie"

"Rob Jetten heeft laten zien een stijl te hanteren die past bij een staatsman."

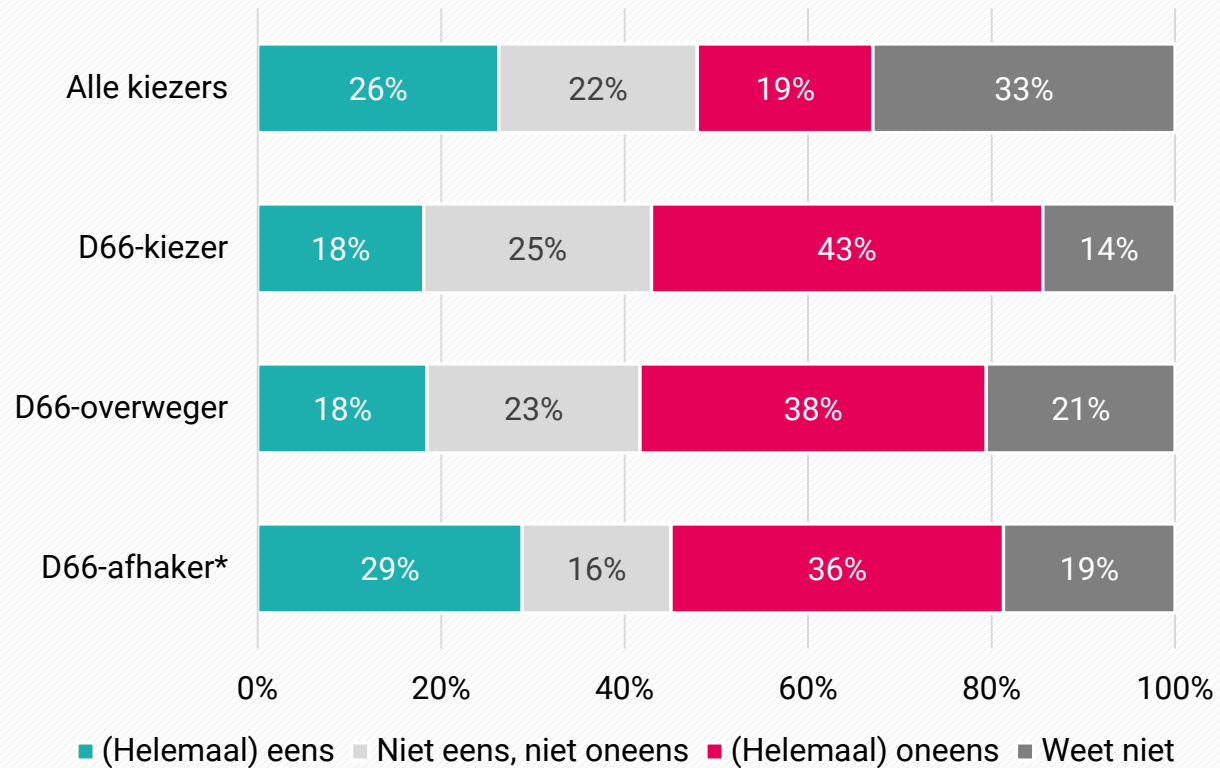
"Ze hebben een heldere boodschap, en is een partij die zorgt voor betrouwbaar bestuur. Rob Jetten komt over als een betrouwbaar leider."

"Mijn stem op GL-PvdA was een strategische stem. Op basis van de peilingen denk ik dat D66 een serieuze regeringspartij kan worden. Daarom stem ik nu liever op de partij die het dichtst bij me staat."

"D66 streeft individualiteit na, richt zich op onderwijs en klimaat."

Drie op tien afhakers vinden dat D66 te weinig prioriteit geeft aan onderwijs

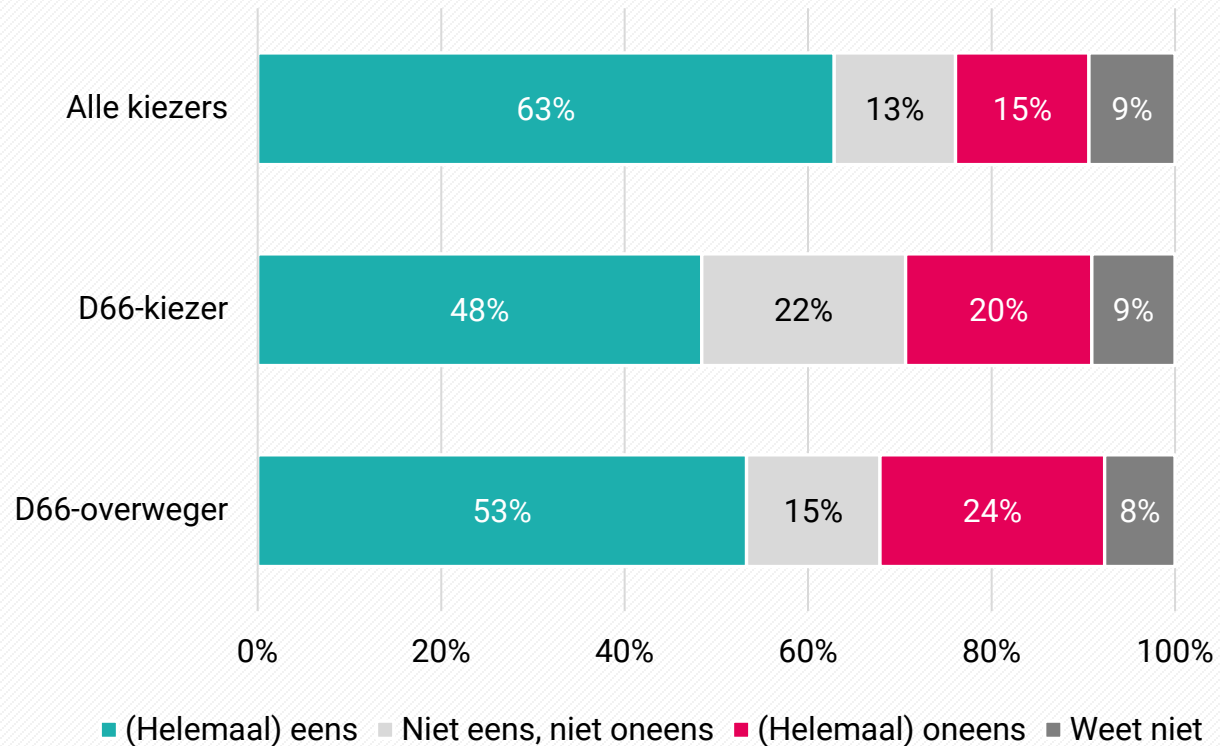
“D66 heeft de afgelopen jaren te weinig prioriteit gegeven aan onderwijs”

*Indicatief vanwege een beperkt aantal waarnemingen (n = 37).

Helpt D66-achterban wil ontwikkelingshulp stopzetten voor landen die uitgeprocedeerde asielzoekers weigeren terug te nemen

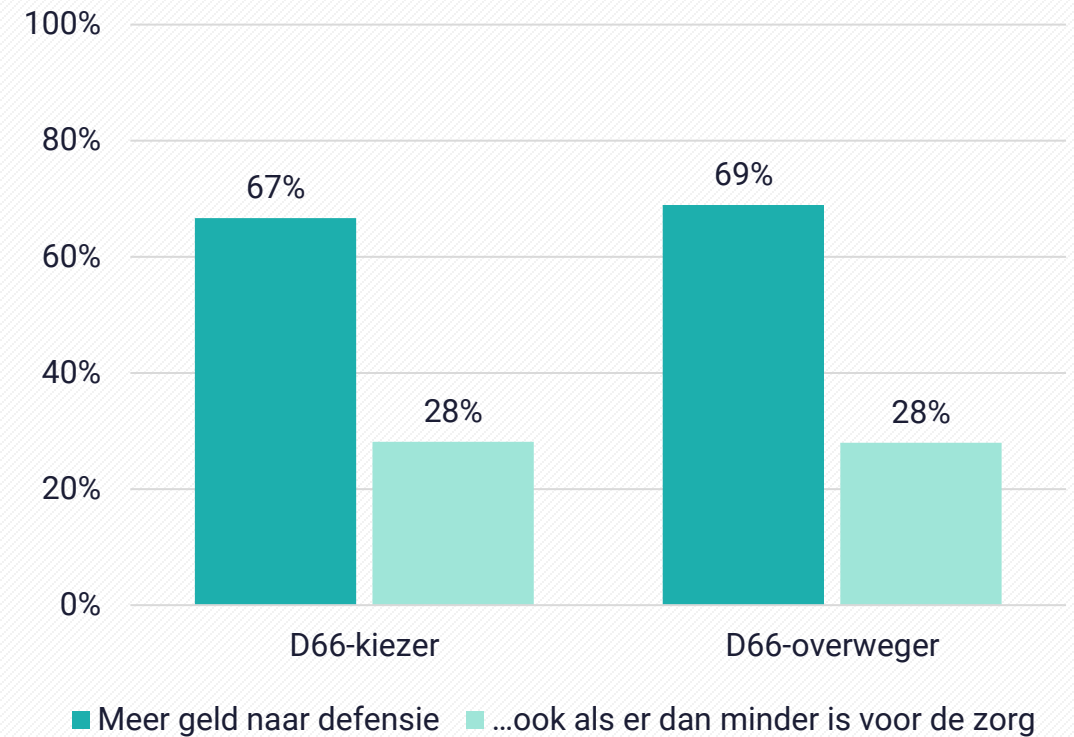
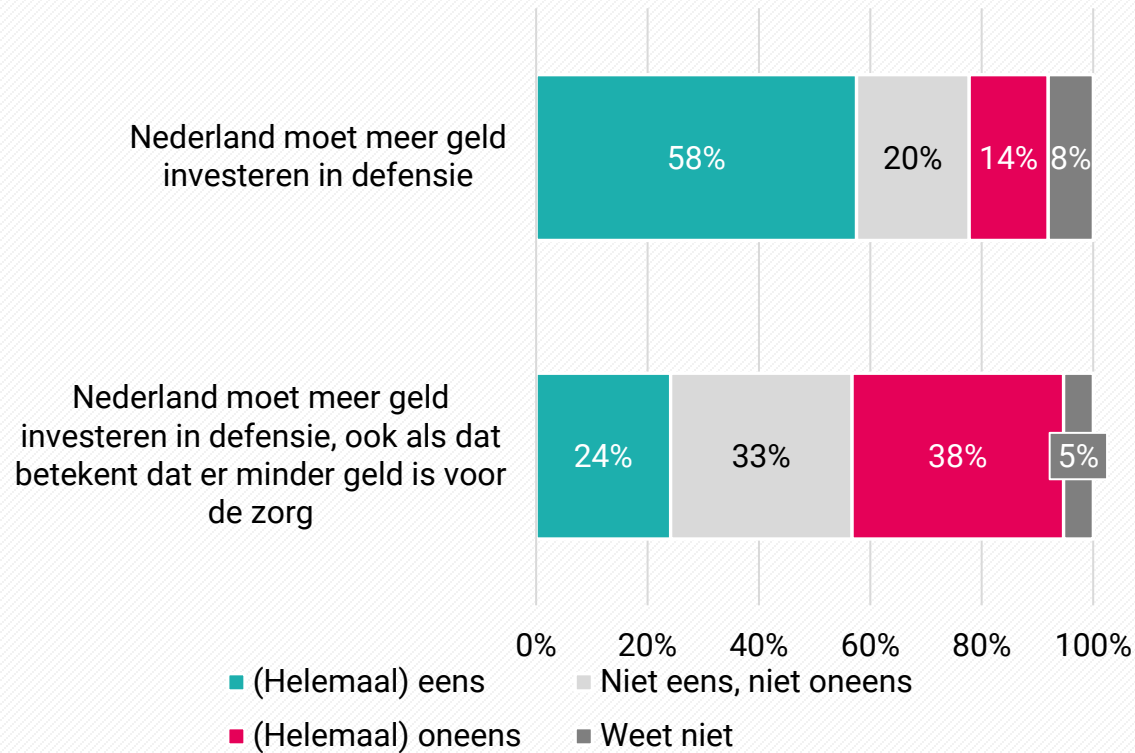
“Als landen weigeren om uitgeprocedeerde asielzoekers terug te nemen moet Nederland deze landen geen ontwikkelingshulp geven”

Steun voor defensie-investeringen keldert als er dan minder geld is voor de zorg

“Nederland moet meer geld investeren in defensie, <split-run> ook als dat betekent dat er minder geld is voor de zorg”

Stelling is in split-run voorgelegd: random de helft van de steekproef kreeg de basisstelling, de andere helft kreeg de stelling met gevolg.

SPo

Waarom (niet meer) stemmen op SP? Motieven in eigen woorden

Waarom stemmen kiezers op SP?

De SP staat in de Ipsos I&O-peiling van 8 oktober op vier zetels. Dat verschilt niet significant van de vijf zetels die de SP nu in de Tweede Kamer bemenst.

Kiezers met een voorkeur voor de SP vinden de focus op sociale zekerheid belangrijk. De SP wordt gezien als partij die opkomt voor de zwakkeren in de samenleving. Andere standpunten en lijsttrekker Jimmy Dijk worden nauwelijks genoemd.

“Opkomen voor de wat minderdraagkrachtigen in de samenleving.”

“Staan voor werkende mensen met een (bijna) modaal inkomen.”

“De kernwaarden van de SP, menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit passen bij mij.”

“Ik ben ervan overtuigd dat eerlijk delen en samenwerken het enige is wat erop zit voor de mensheid en dat zie ik bij de andere partijen niet of veel minder terug. Helpen zal het niet, de vertoning gaat door.”

Waarom verlaten kiezers de SP?

Voormalig SP-kiezers zoeken nu hun heil voornamelijk bij GL-PvdA. Zij hebben hier vaak strategische overwegingen voor. Een stem op GL-PvdA de kans vergroot op een links kabinet, is de gedachte.

“De enige stem tegen extreem rechts is deze stem.”

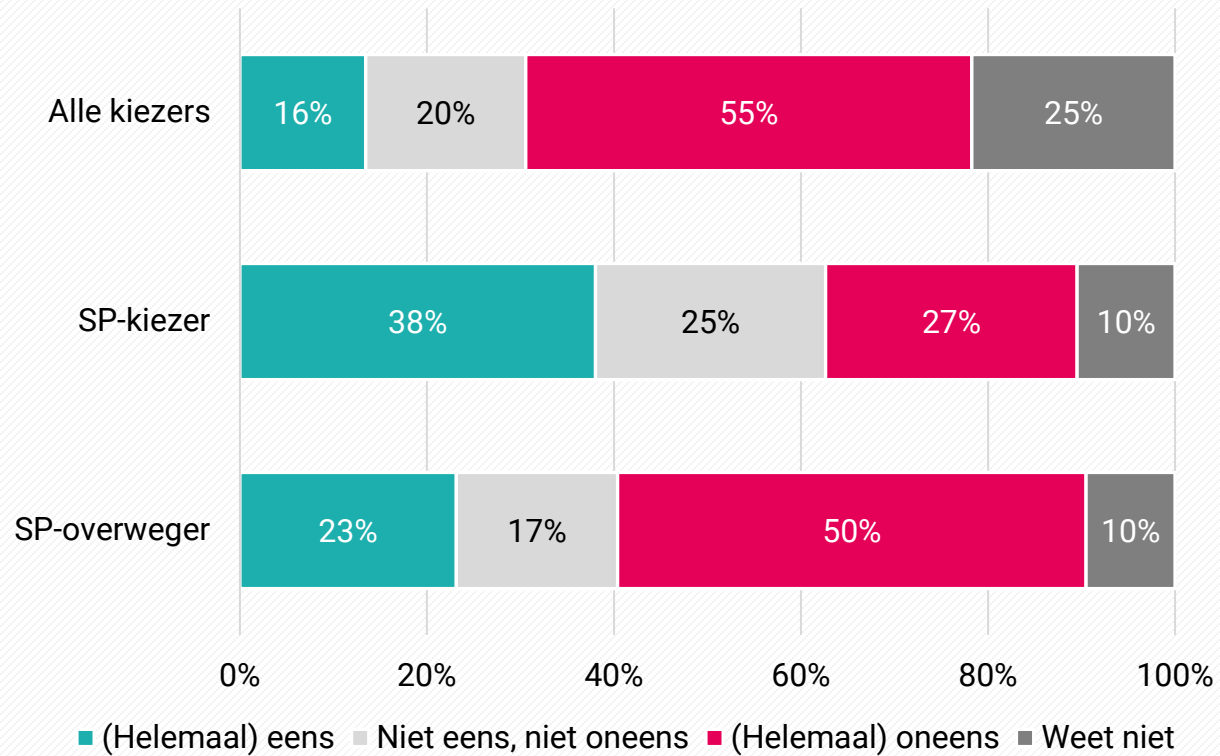
Kiezers die naar andere partijen uitwijken noemen uiteenlopende redenen. Bijvoorbeeld dat de partij onvoldoende zichtbaar is en dat de partij te linkse standpunten heeft.

“SP is niet echt zichtbaar.”

“SP is te links... teveel polarisatie in de maatschappij.”

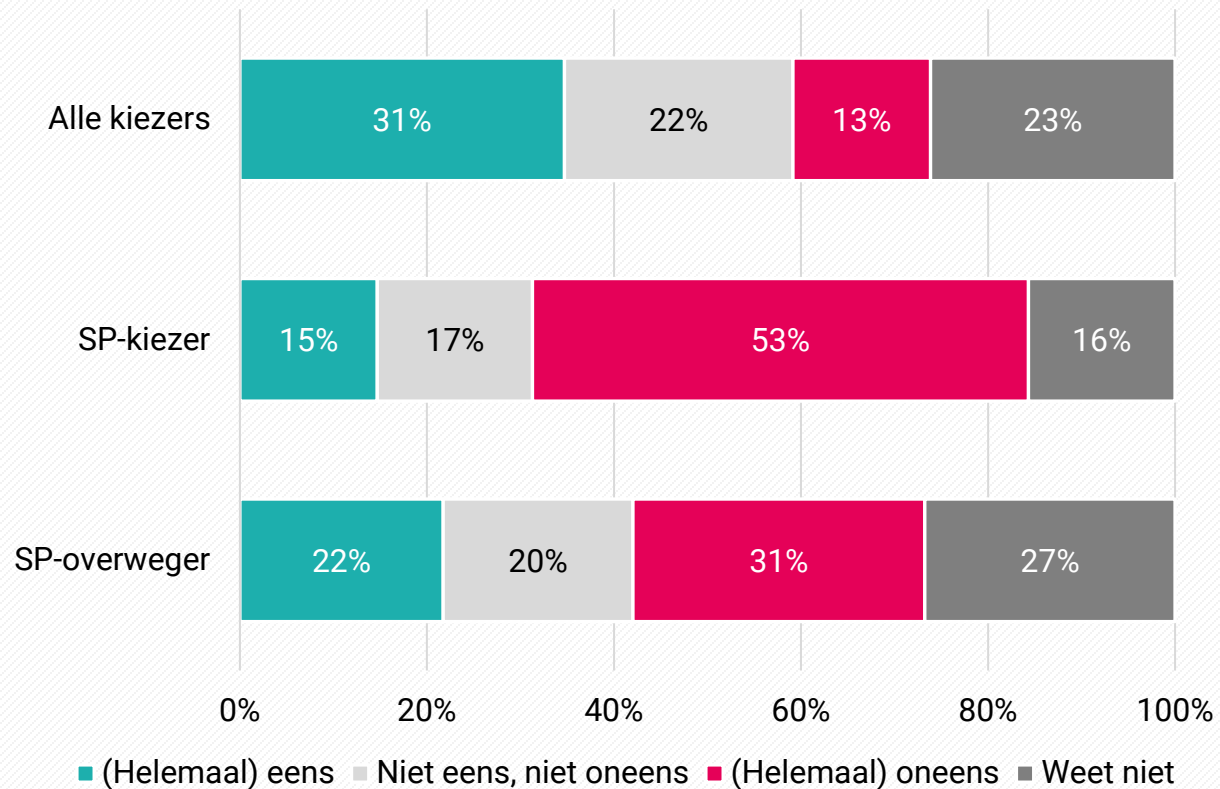
SP-kiezer verdeeld over weerstand tegen defensie-investeringen; overwegers keuren defensie-standpunt veelal af

"Het is goed dat de SP tegen extra investeringen in defensie is"

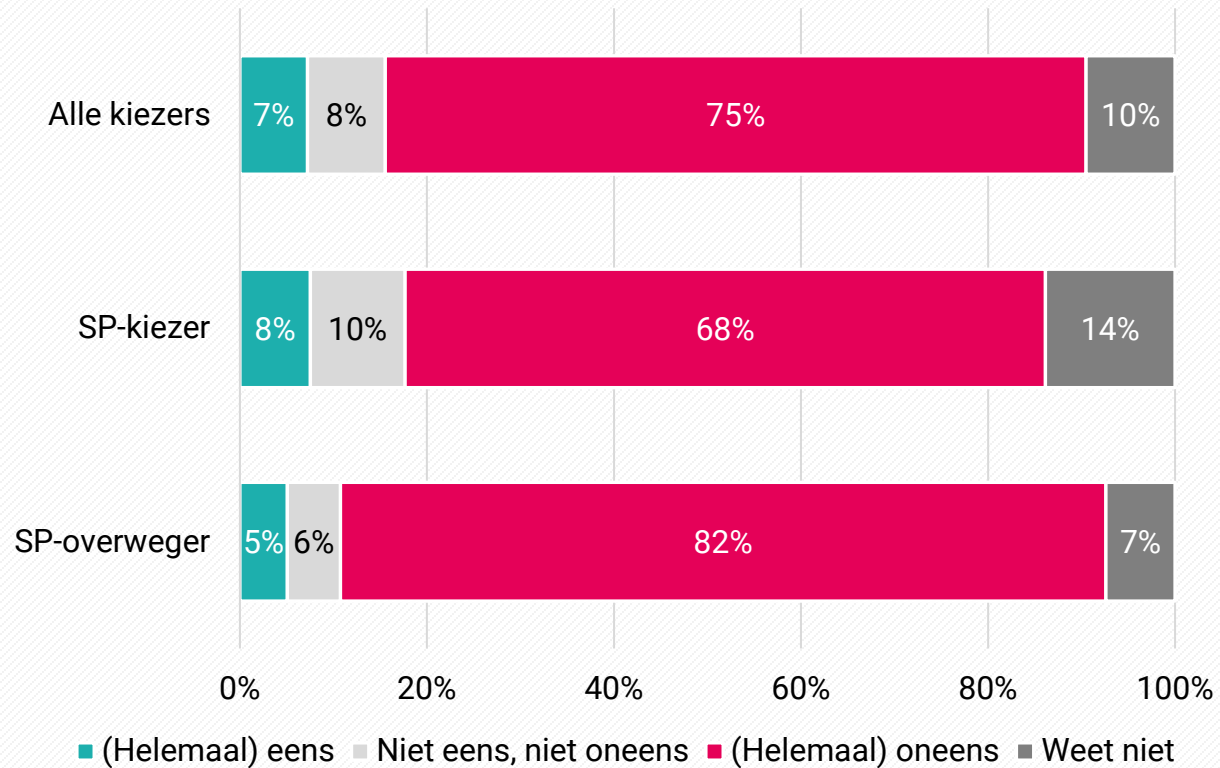
Overwegers vinden vaker dan kiezers dat SP internationale veiligheid niet serieus neemt

“De SP neemt internationale veiligheid niet serieus genoeg”

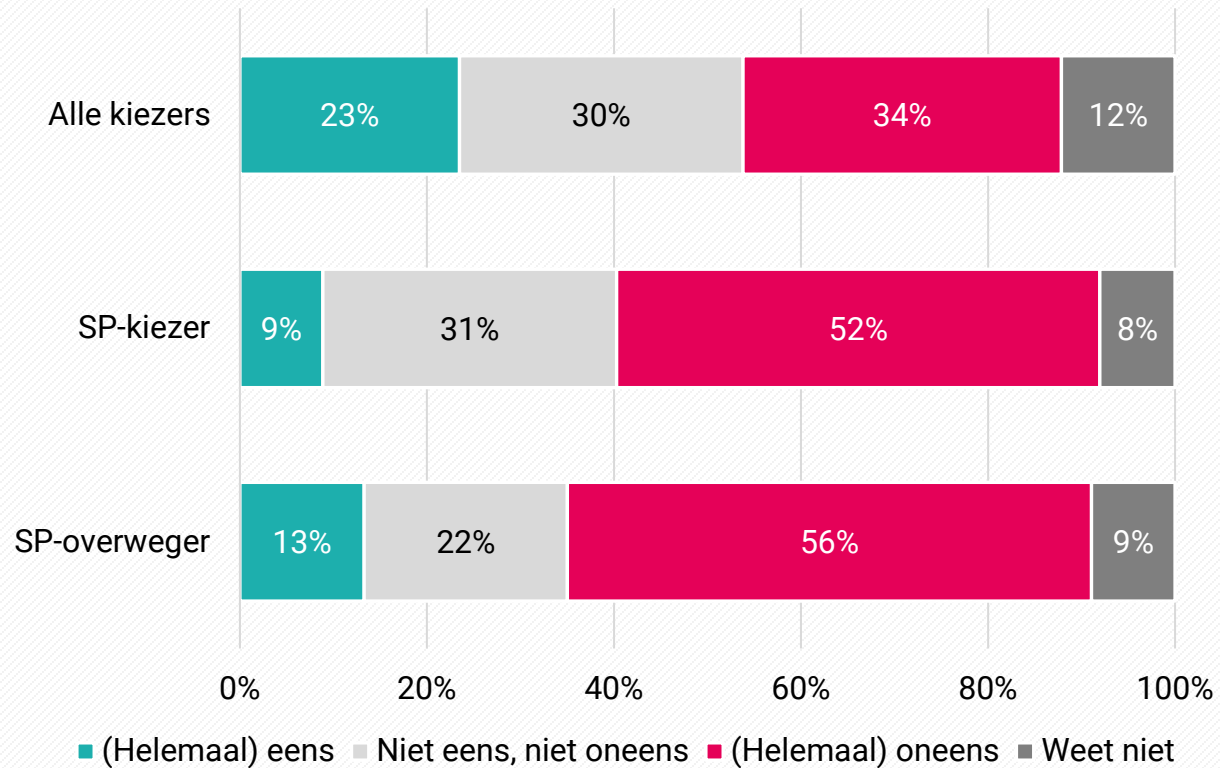
SP-kiezer wil niet uit de NAVO

“Nederland moet uit de NAVO stappen”

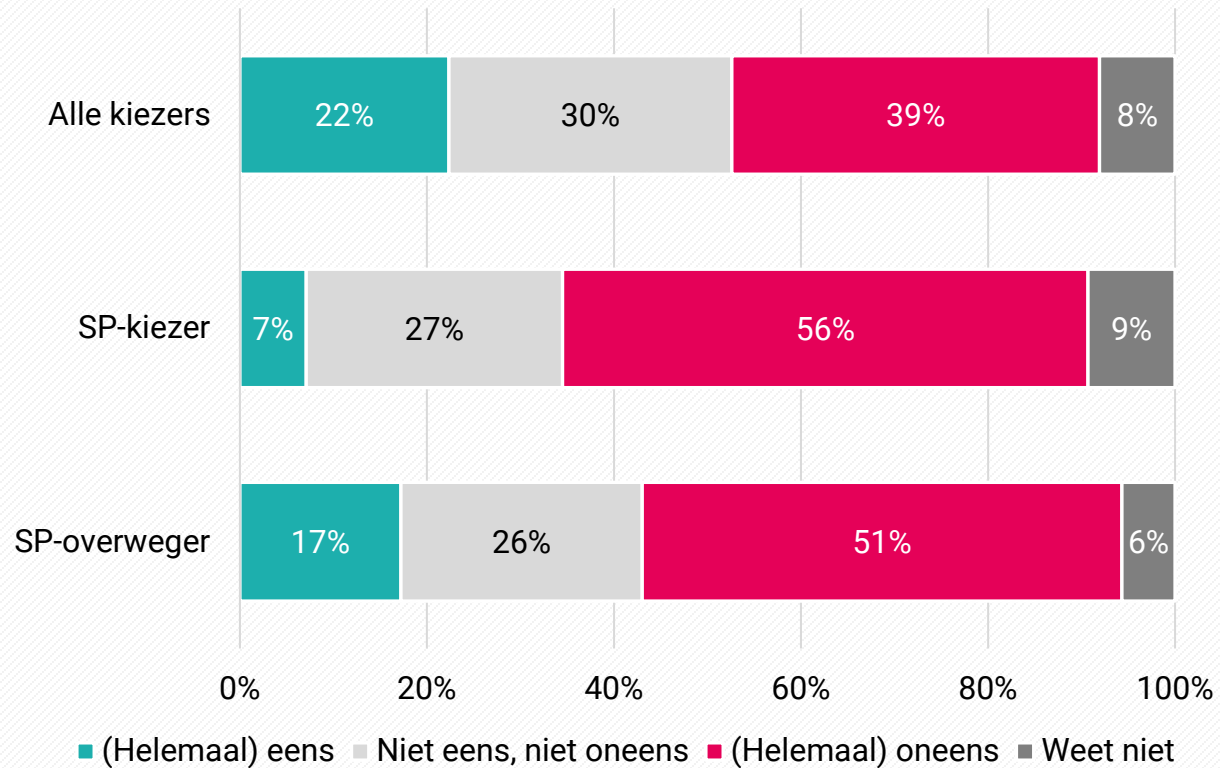
SP-kiezer hoeft zware industrie niet koste wat het kost te behouden

"We moeten er alles aan doen om zware industrie in Nederland te houden, ook als dat miljarden kost"

SP-kiezers tegen duurzaamheidssubsidies voor grote bedrijven

“Grote bedrijven in Nederland moeten geld van de overheid krijgen om te verduurzamen”

Waarom stemmen op CDA? Motieven in eigen woorden

Waarom stemmen kiezers op CDA?

CDA (24 zetels, een winst van 19) beleeft nog altijd een opvallende wederopstanding onder leiding van Henri Bontenbal. Hij is de belangrijkste reden dat kiezers richting CDA trekken. Kiezers waarderen zijn rustige manier van communiceren en zien hem als betrouwbaar.

Voorts vinden CDA-kiezers de gematigde koers van de partij prettig en waarderen ze de manier waarop de partij zich opstelt t.a.v. andere partijen.

Kiezers geven ook aan achter het programma te staan. De meesten geven geen voorbeelden van specifieke standpunten.

"Hoe Bontenbal de mens benadert in taalgebruik en zijn duidelijke taal en uitleg van de CDA."

"Veel vertrouwen in Henri Bontenbal, bovendien kan ik mij vinden in het partijprogramma."

"Meer vertrouwen in Bontenbal dan VVD!"

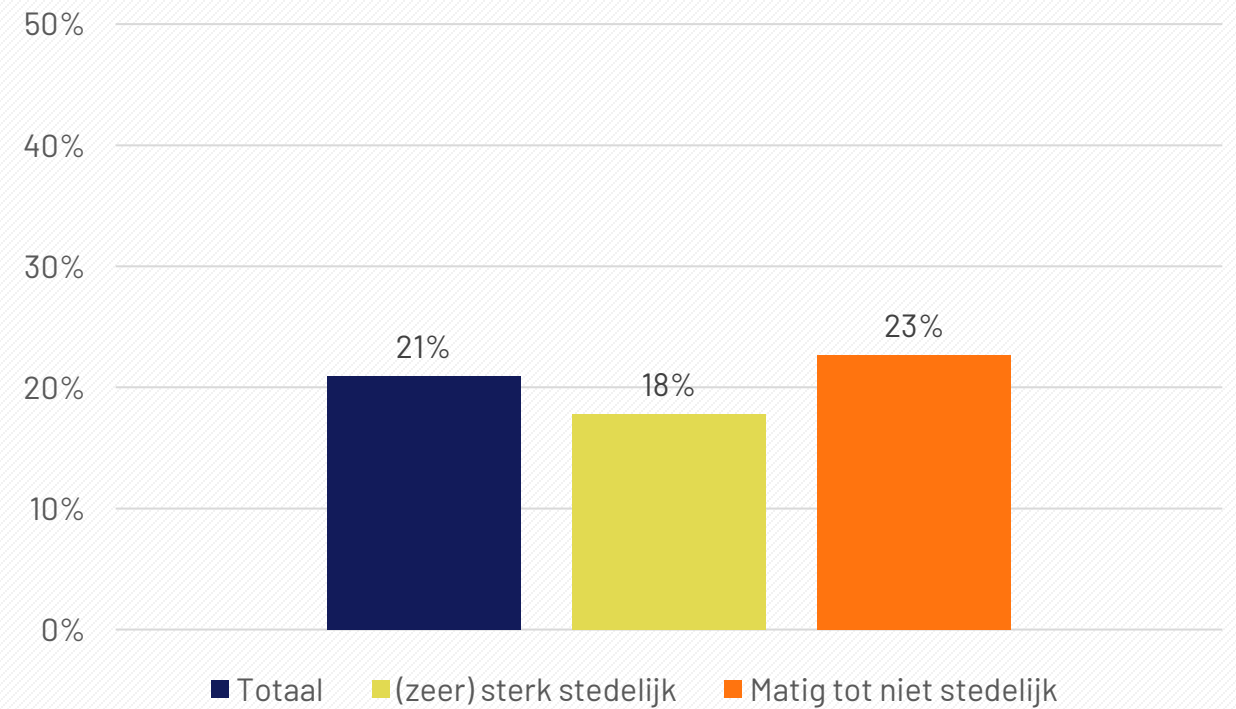
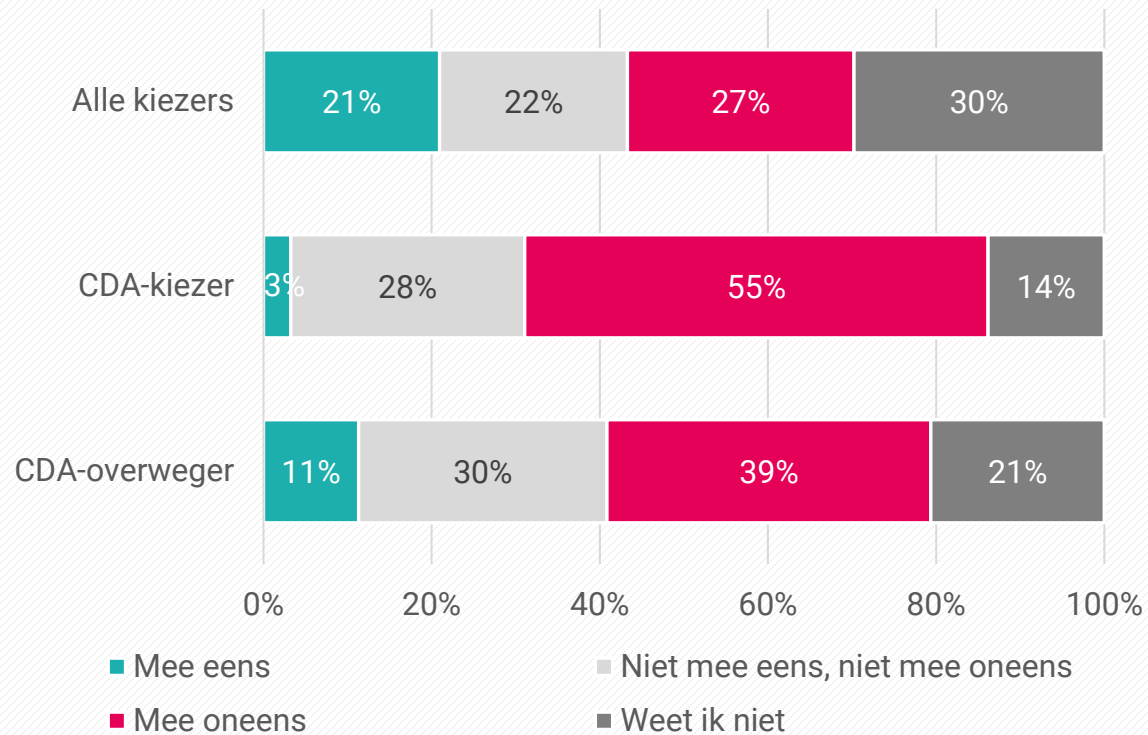
"Het CDA is op dit moment een stabiele midden partij met een genuanceerde partijleider."

"Redelijkheid, op zoek naar samenwerking, fatsoen, bereidheid tot compromissen, afzetten tegen polarisatie, geen populisme."

"Het programma wat niet links of rechts is. De goed beargumenteerde programma onderdelen."

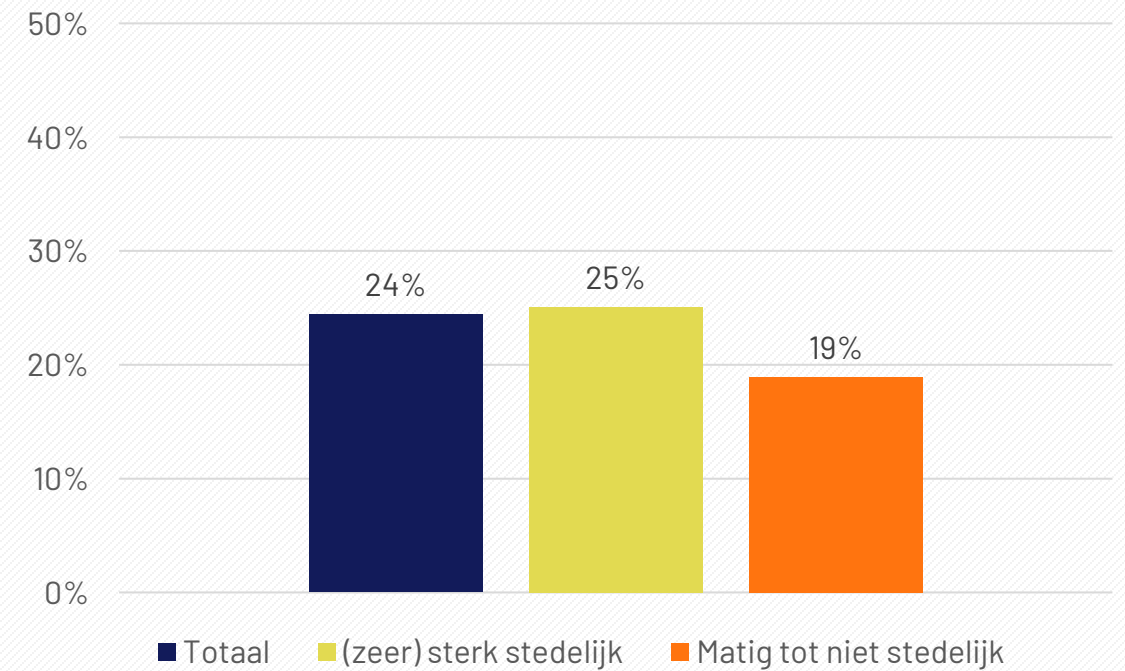
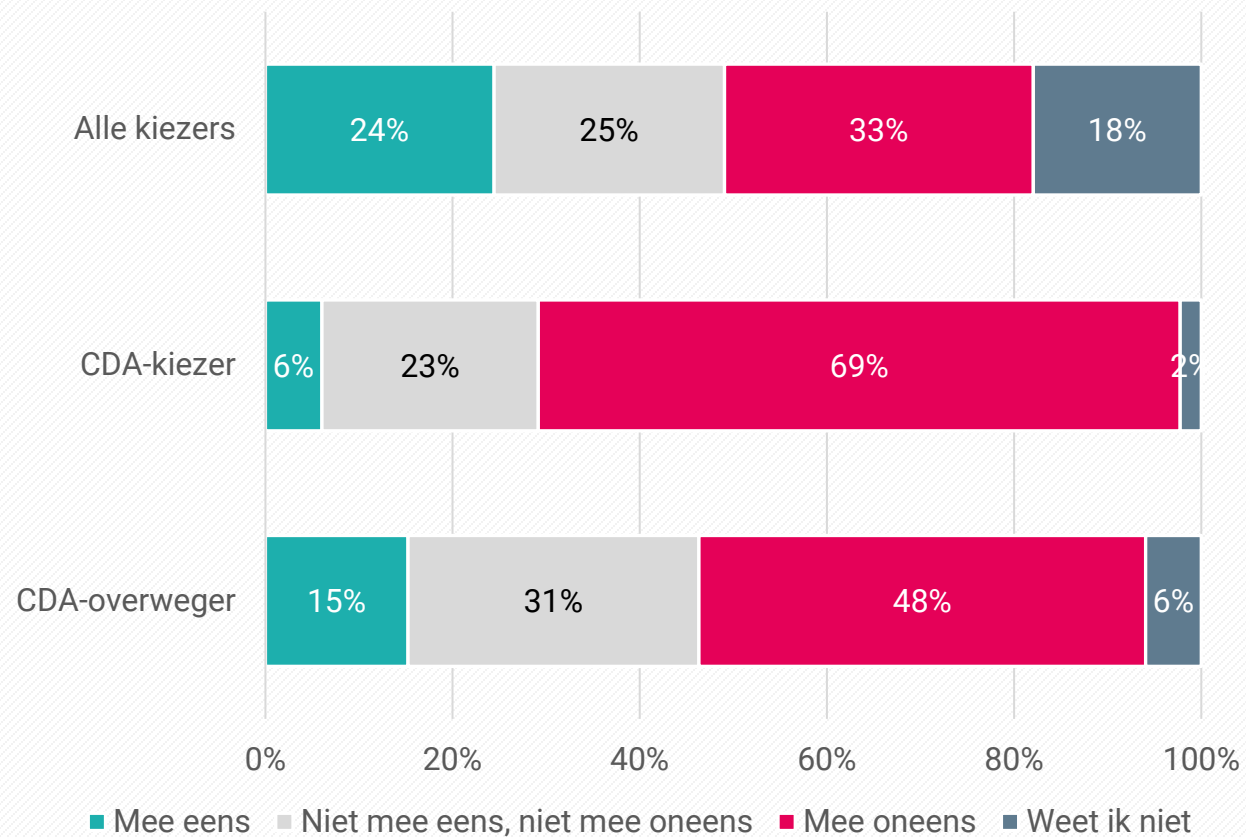
CDA-achterban vindt dat partij voldoende oog heeft voor boerenbelangen

"CDA heeft te weinig oog voor boerenbelangen"

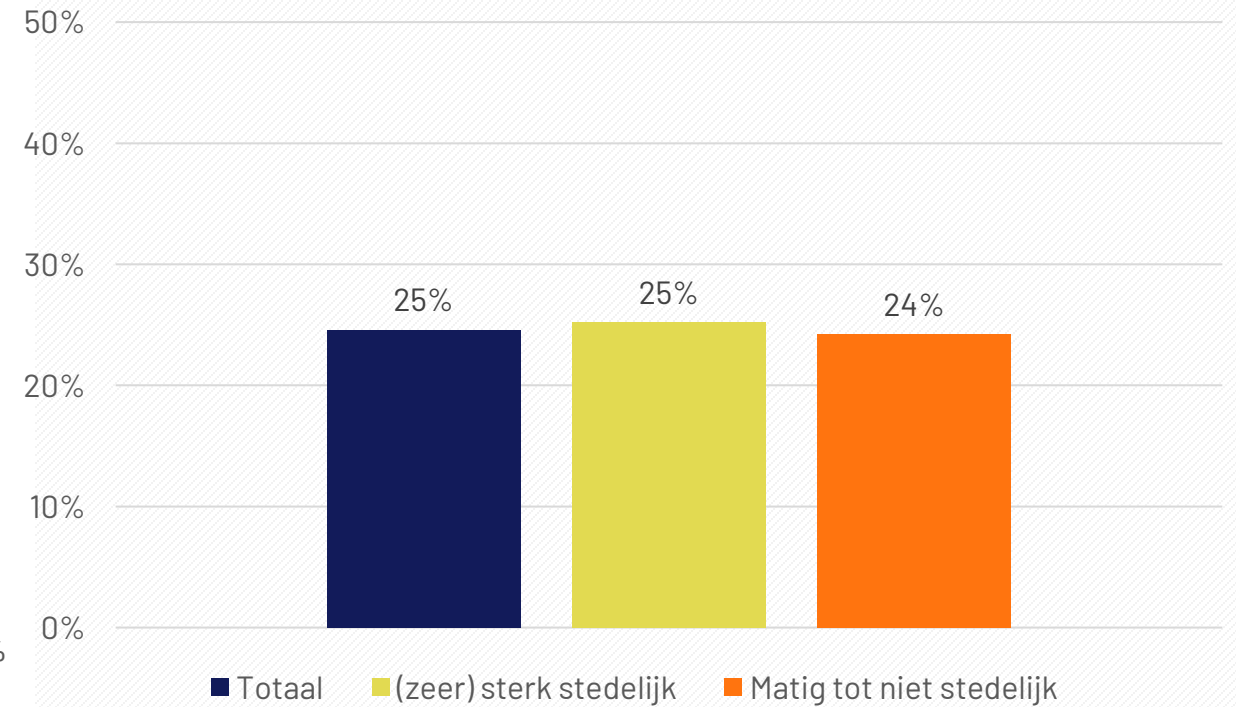
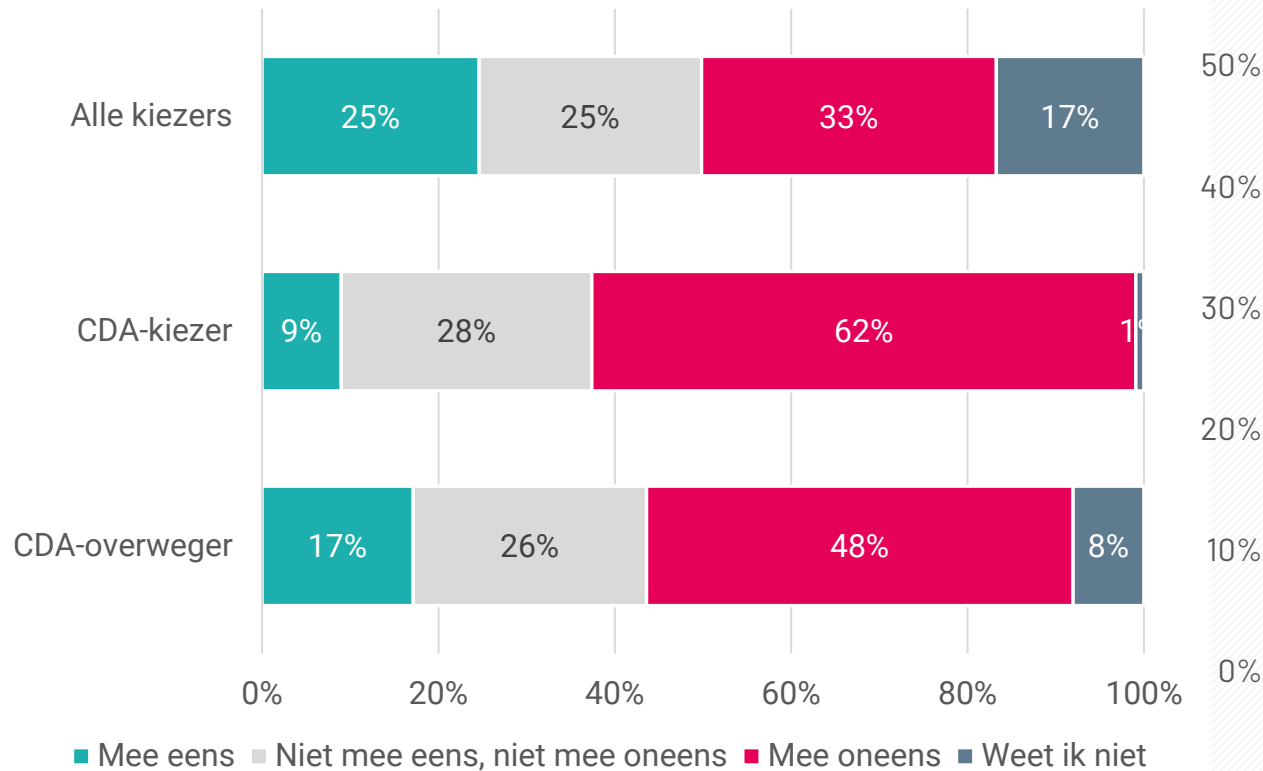
Slechts klein deel overwegers vindt CDA te conservatief

"CDA is te conservatief"

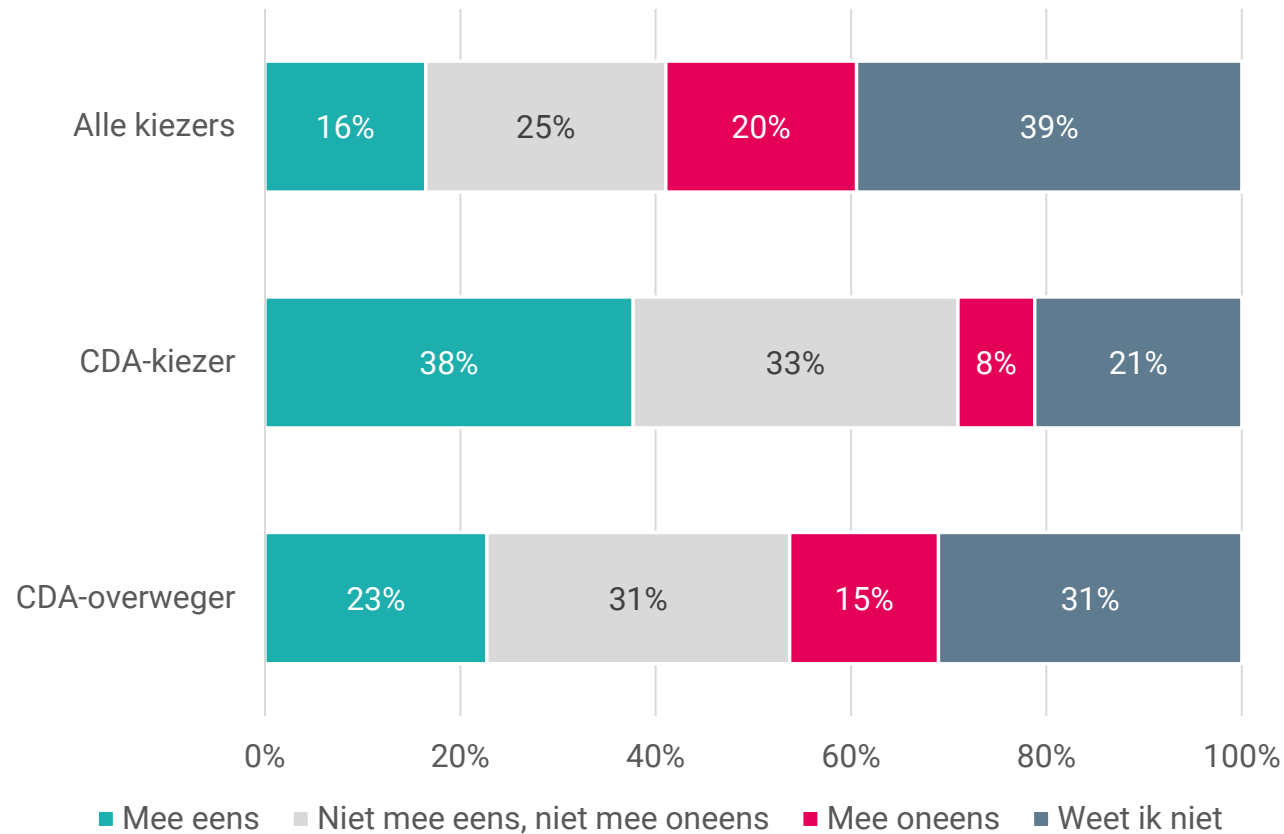
Christelijke karakter zit overwegers doorgaans niet in de weg

"CDA is te christelijk"

CDA-overweger weet vaak niet of CDA voldoende opkomt voor LHBTI+

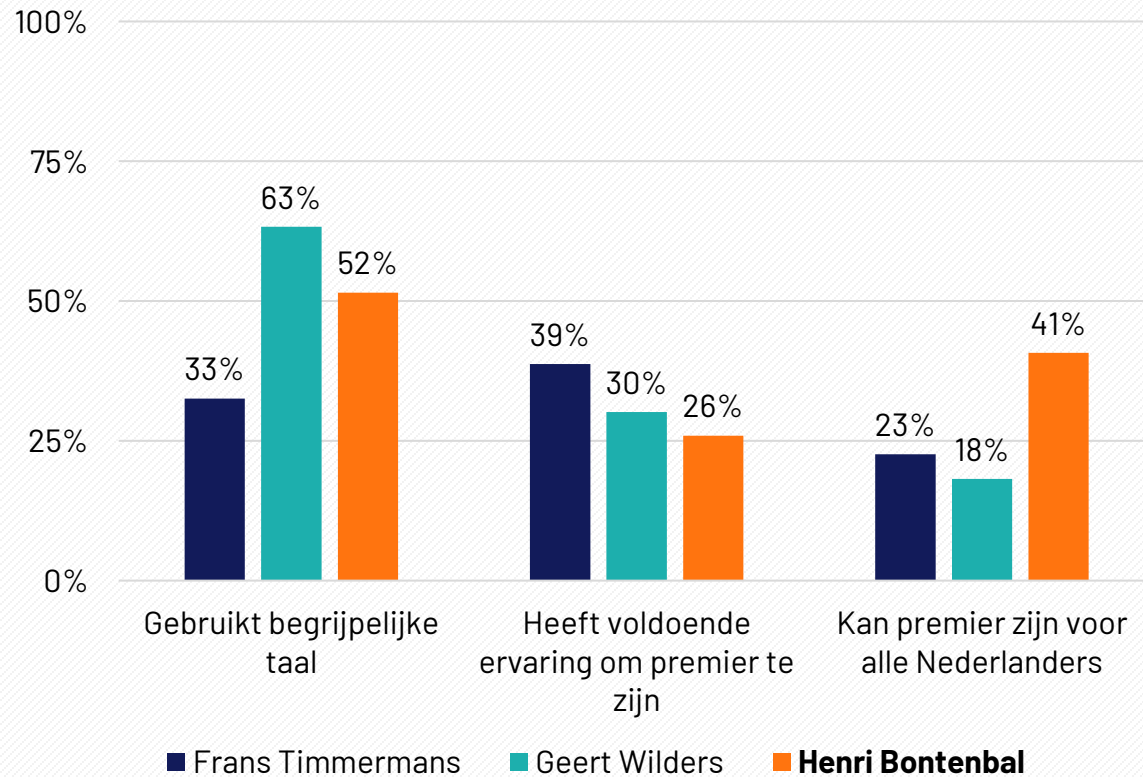
"CDA komt voldoende op voor de LHBTI+-gemeenschap in Nederland"

Bontenbal eerder gezien als premier voor alle Nederlanders dan anderen

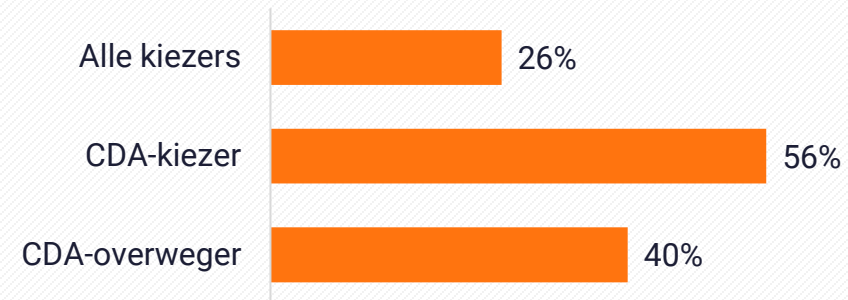
In hoeverre vindt u onderstaande uitspraken passen bij <politicus>?

Getoond in figuur: alleen % past zeer goed en past goed

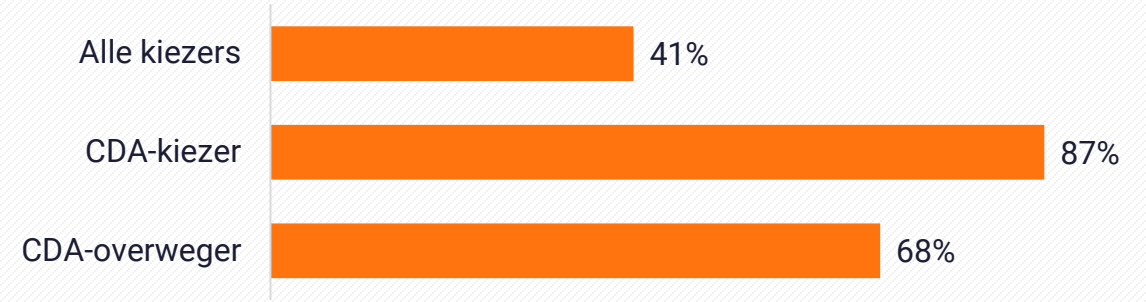
Henri Bontenbal heeft voldoende ervaring om premier te zijn

Getoond in figuur: alleen % past zeer goed en past goed

Henri Bontenbal kan premier zijn voor alle Nederlanders

Getoond in figuur: alleen % past zeer goed en past goed

GROEN LINKS PvdA

Waarom (niet meer) stemmen op GL-PvdA? Motieven in eigen woorden

Waarom stemmen kiezers op GL-PvdA?

GL-PvdA is in de Ipsos I&O-peiling van 8 oktober goed voor 22 zetels, een daling van drie ten opzichte van de huidige zetelverdeling in de Tweede Kamer.

De kiezers die wel een voorkeur hebben voor GL-PvdA motiveren dit met een mix van inhoudelijke en strategische standpunten. Kiezers met inhoudelijke redenen vinden dat GL-PvdA goede ideeën heeft om klimaatverandering tegen te gaan en het versterken van de sociale zekerheid. Anderen opteren voor GL-PvdA omdat ze de kans op een linkse regering willen vergroten.

“Oog voor milieu en sociale verdeling van lasten.”

“Zet zich in voor klimaat, zet zich in voor sociale minderheden, grootste partij op links”

“Het is de grootste linkse partij. Een stem hierop geeft de meeste kans op een stevig tegenwicht tegen populistisch-rechts. De opvattingen komen grotendeels overeen met de mijne.”

Waarom verlaten kiezers GL-PvdA?

Uitwijkende kiezers opteren nu relatief vaak voor D66 waarbij de redenering vaak is dat D66 gematigder overkomt. Ook prefereren deze kiezers Rob Jetten vaak boven Frans Timmermans.

“Het midden spreekt me aan en ik wil weg van het extreme. Er is al genoeg polarisatie.”

“Rob Jetten heeft laten zien een stijl te hanteren die past bij een staatsman. Timmermans heeft zich door Wilders laten uitlokken tot straatvechten. Hun ideeën lopen niet zo veel ver uiteen, dus is de overstap zo gemaakt.”

Kiezers die naar CDA uitwijken noemen ook vaak de leiders van beide partijen als reden om te switchen.

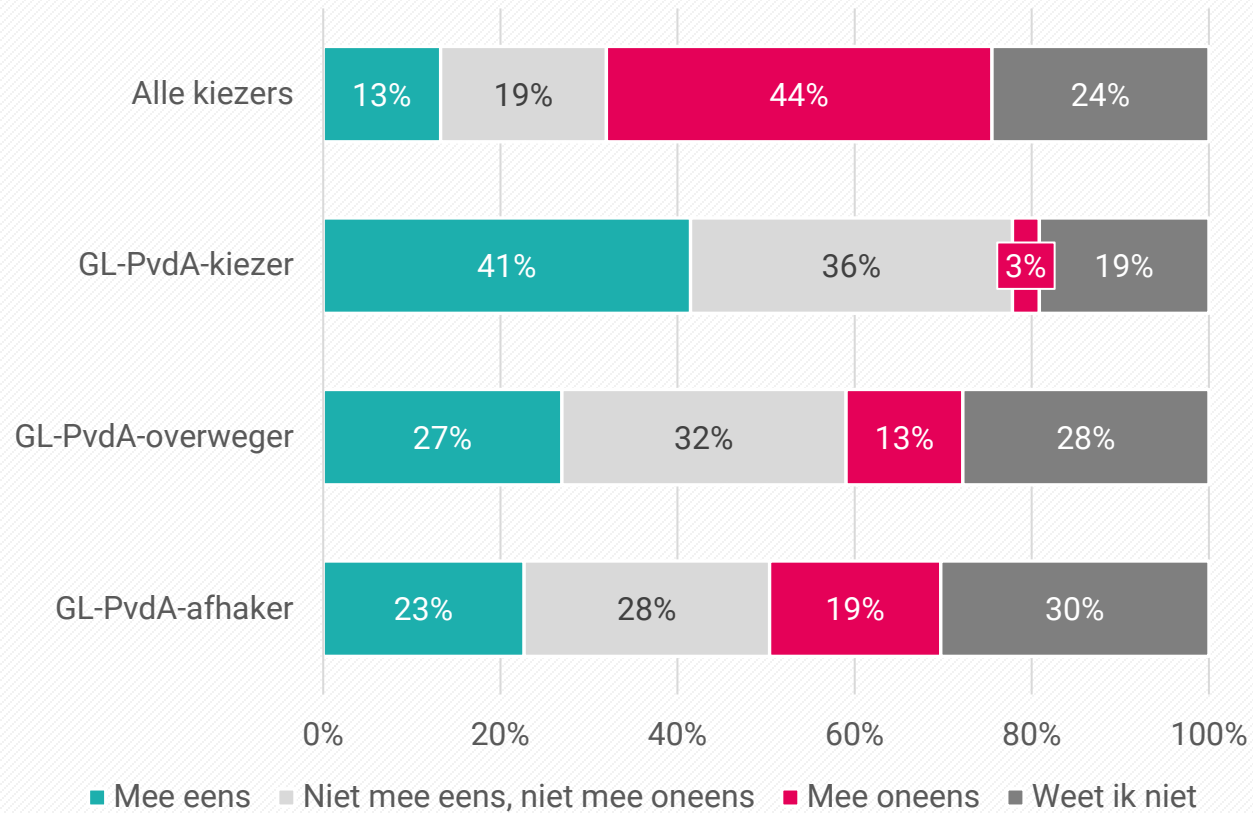
“Bontenbal gedraagt zich fatsoenlijker dan Timmermans.”

Een deel (4% van de kiezers die in '23 GL-PvdA stemden) kiest nu voor de PvdD. Zij vinden met name dat GL-PvdA onvoldoende aandacht besteedt aan klimaat.

“Ik vind Esther Ouwehand een erg overtuigend politicus. En ik weet niet goed hoe ‘groen’ PvdA is.”

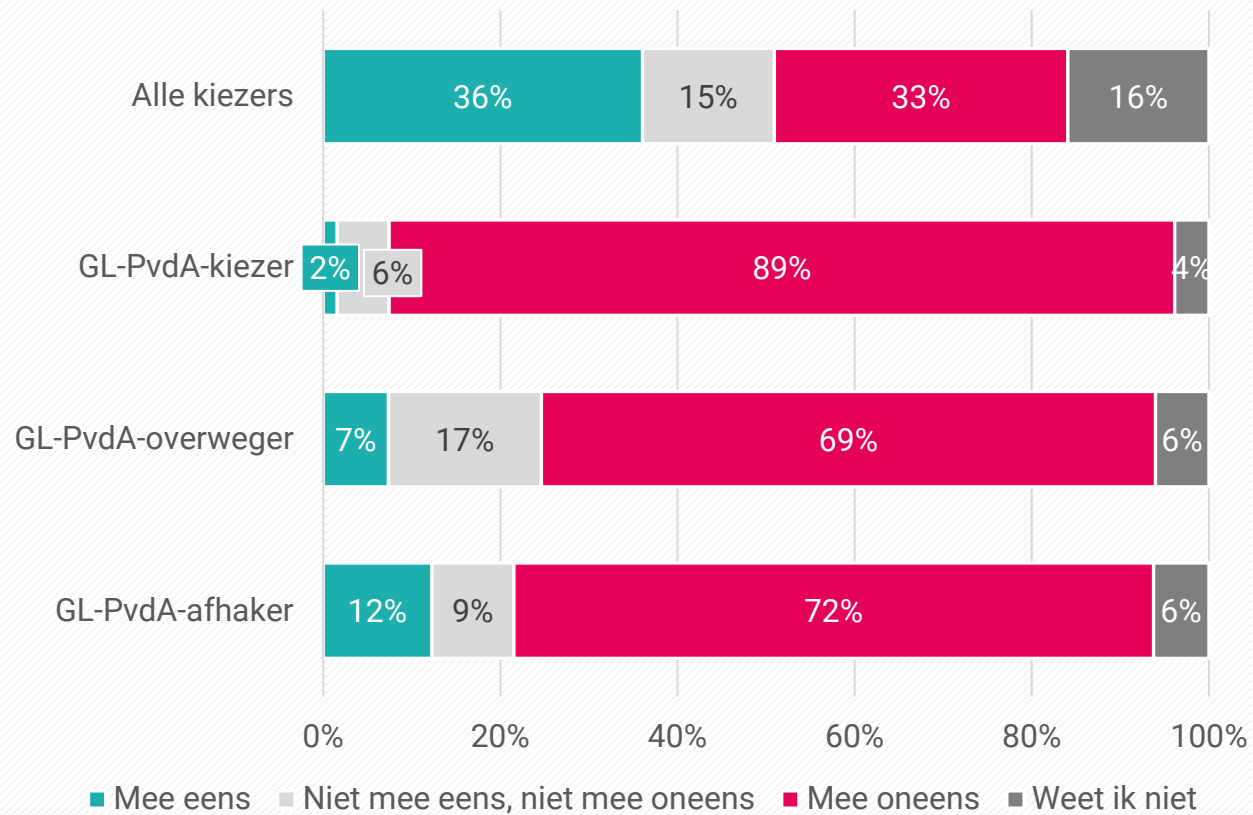
Klein deel kiezers vindt dat GL-PvdA goede plannen heeft op migratie, overwegers niet overtuigd

“GL-PvdA heeft goede plannen om migratie naar Nederland te beperken”

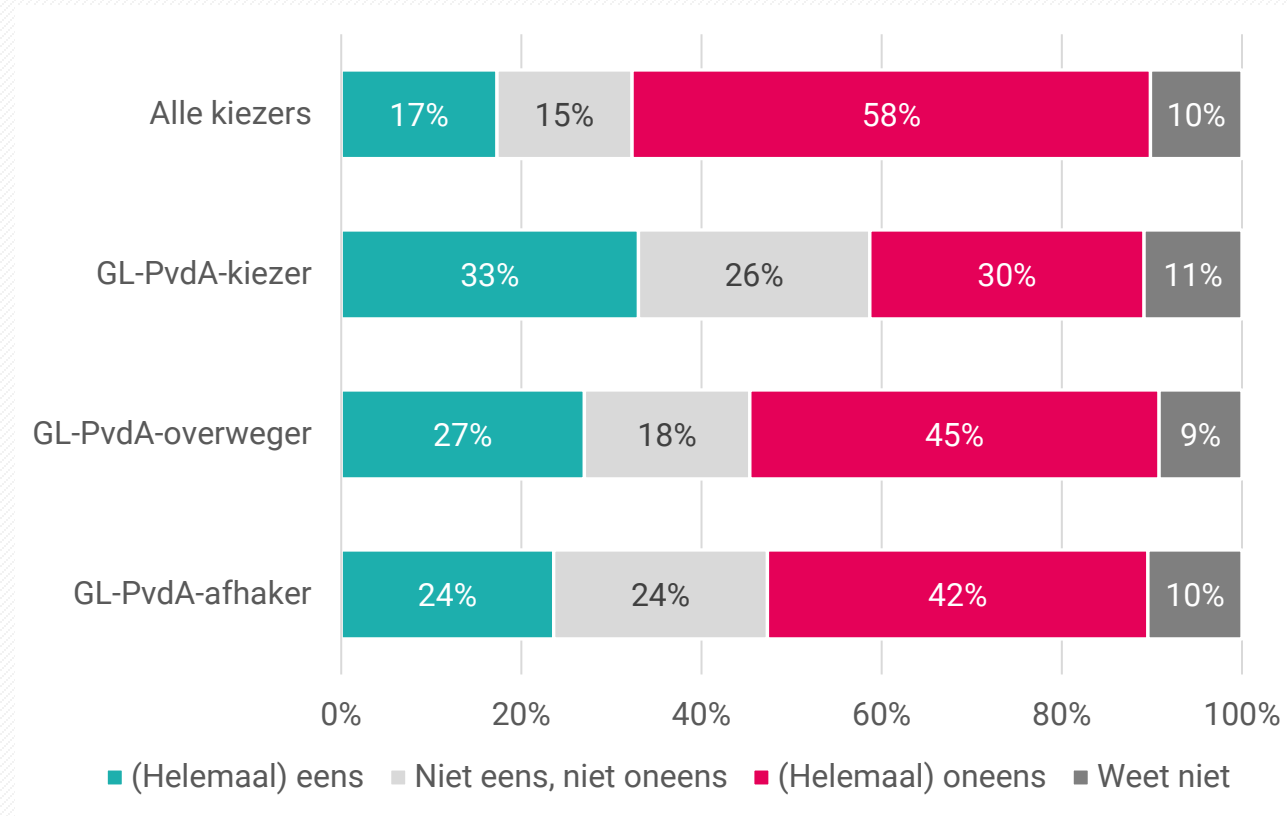
Twaalf procent van vertrokken GL-PvdA-kiezers vindt de partij te radicaal

“GL-PvdA is te radicaal”

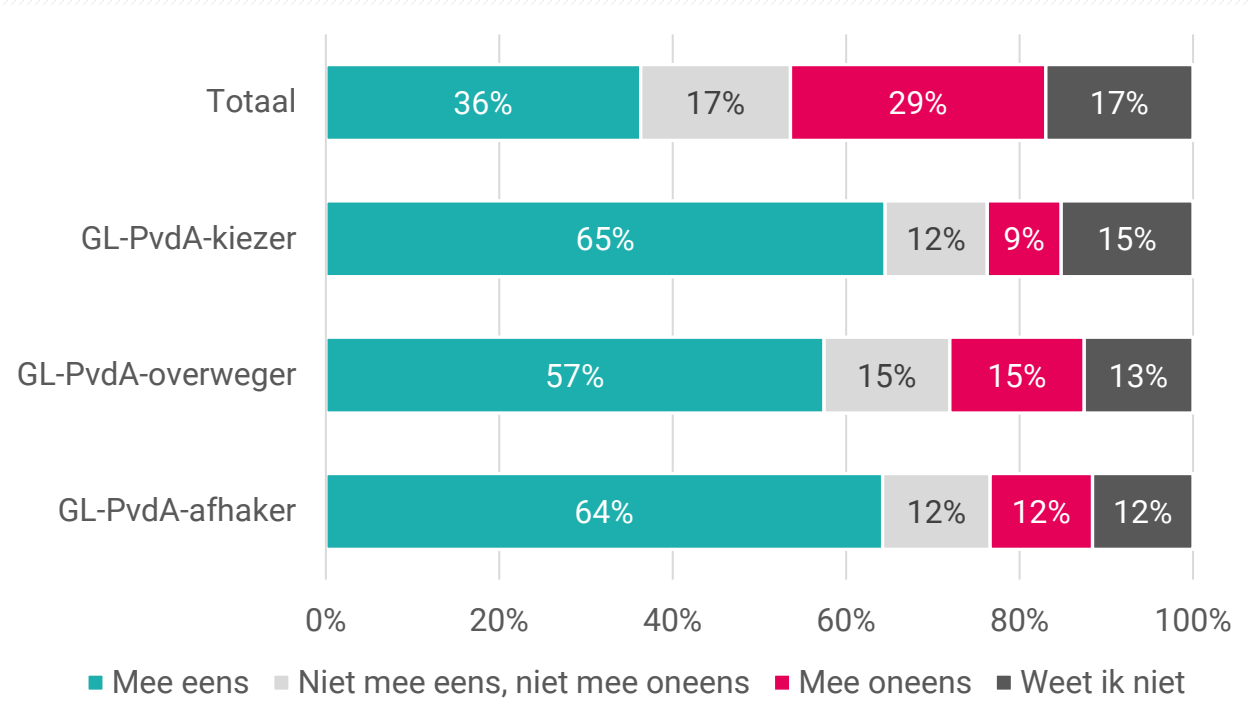
Verdeeldheid binnen achterban over extra belasting voor huiseigenaren

“Om ongelijkheid tussen huurders en woningeigenaren te verkleinen, moeten woningeigenaren meer belasting gaan betalen over hun eigen woning”

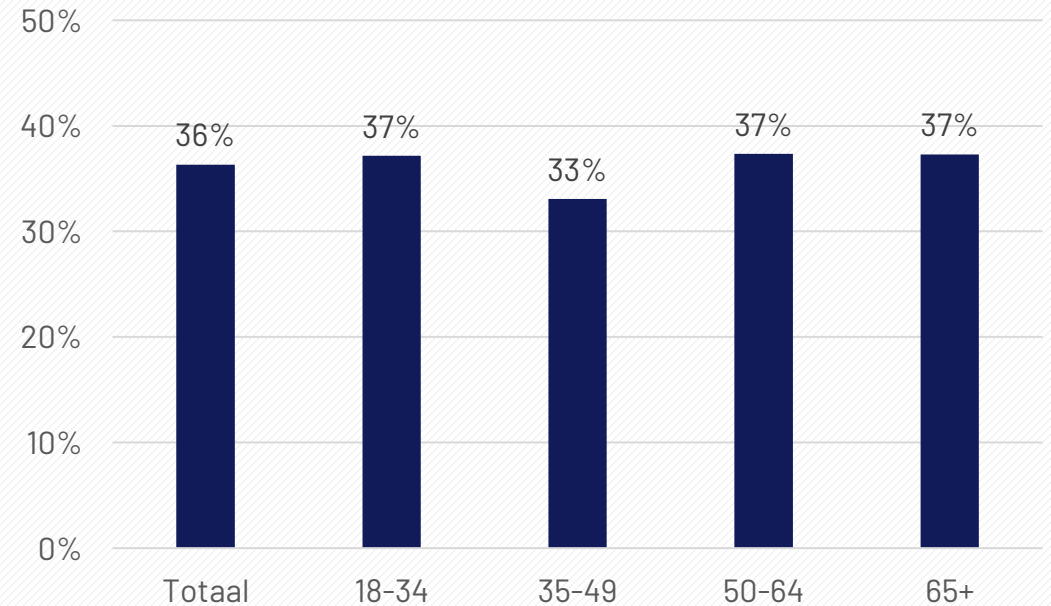

Twée op drie GL-PvdA-kiezers voor afschaffing HRA

"Het afbouwen van de hypotheekrenteaftrek is noodzakelijk om de woningmarkt eerlijker te maken"

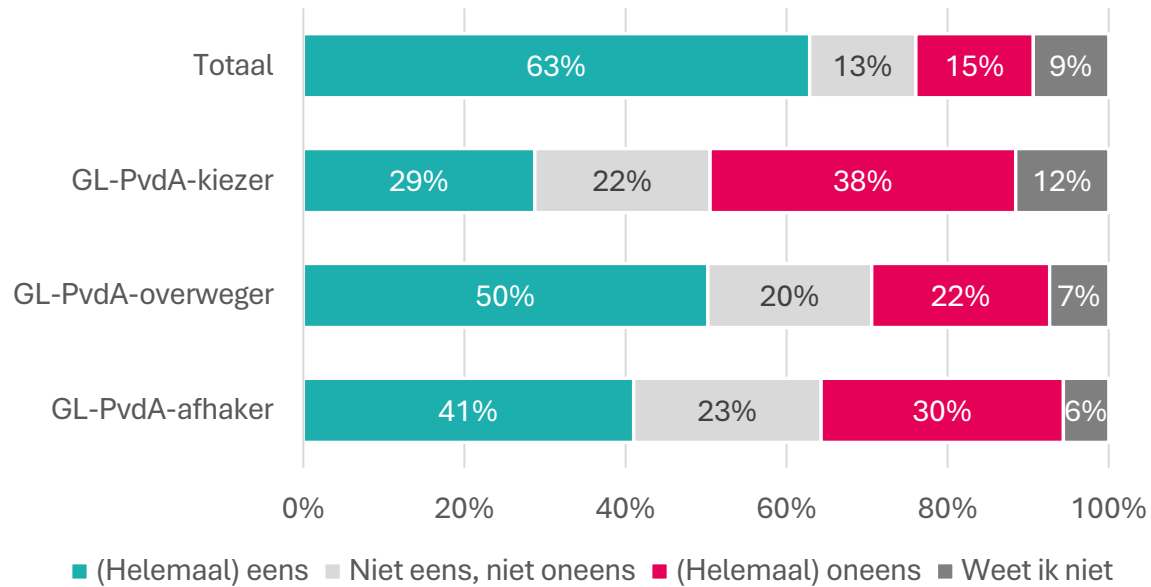

% eens naar leeftijd

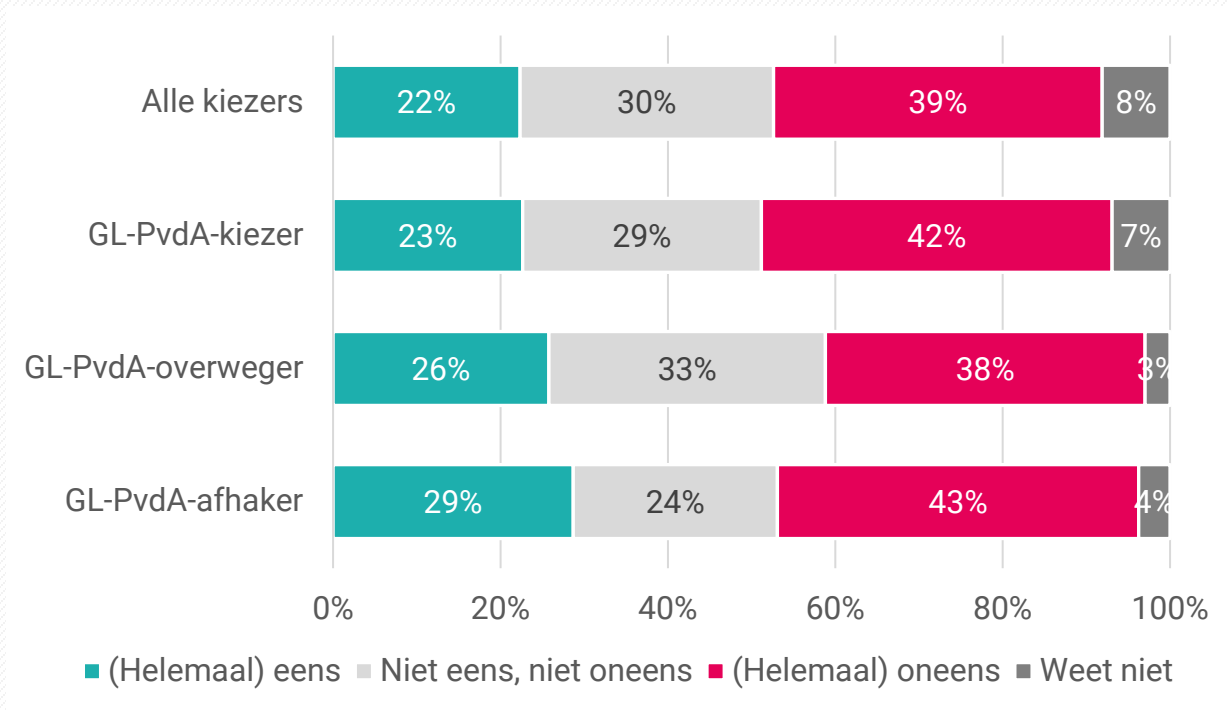
Overweger denkt anders over asiel dan kiezer

“Als landen weigeren om uitgeprocedeerde asielzoekers terug te nemen moet Nederland deze landen geen ontwikkelingshulp geven”

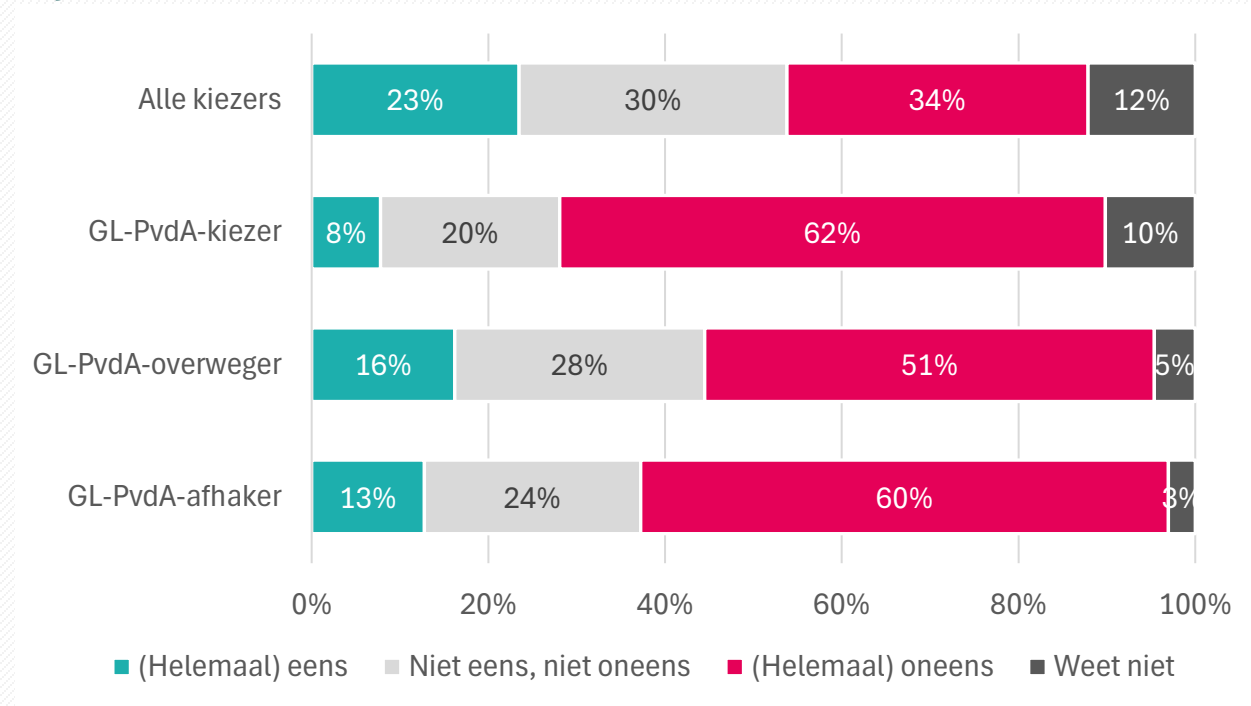
GL-PvdA-kiezer wil geen duurzaamheidssubsidie voor grote bedrijven

“Grote bedrijven in Nederland moeten geld van de overheid krijgen om te verduurzamen”

Kiezers GL-PvdA sceptischer over behouden zware industrie dan gemiddeld

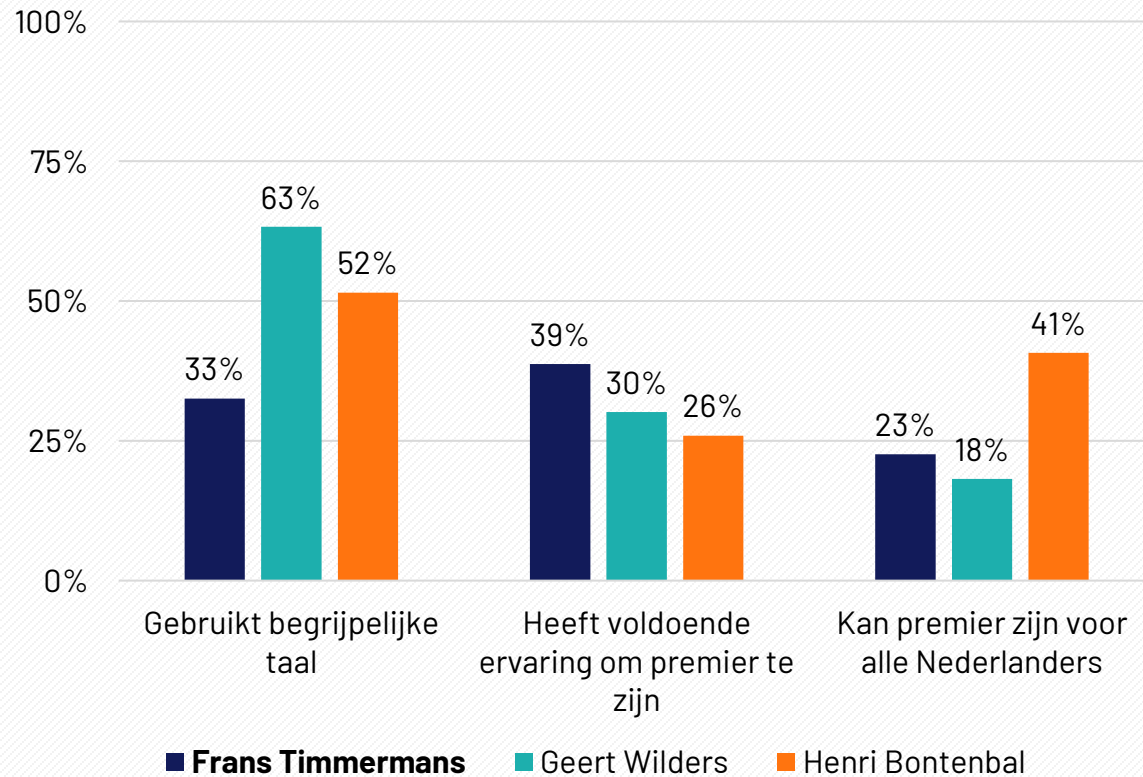
"We moeten er alles aan doen om zware industrie in Nederland te houden, ook als dat miljarden kost"

Timmermans scoort goed op ervaring, maar niet op 'premier zijn voor allen'

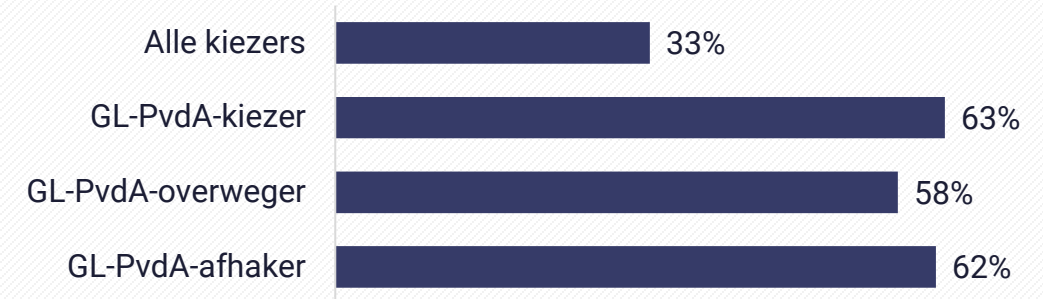
In hoeverre vindt u onderstaande uitspraken passen bij <politicus>?

Getoond in figuur: alleen % past zeer goed en past goed

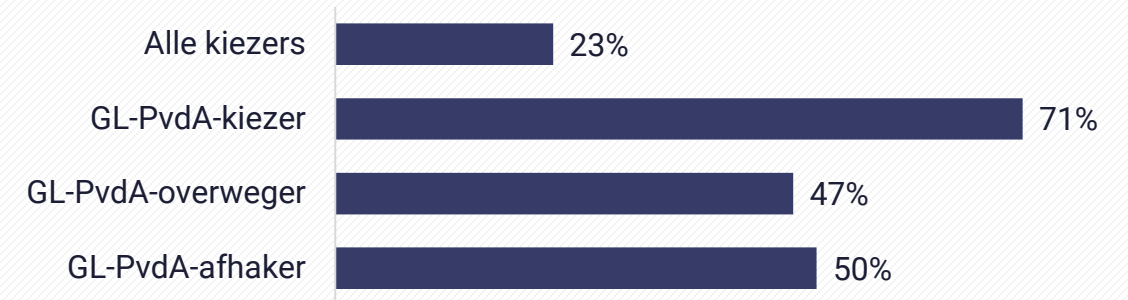
Frans Timmermans gebruikt begrijpelijke taal

Getoond in figuur: alleen % past zeer goed en past goed

Frans Timmermans kan premier zijn voor alle Nederlanders

Getoond in figuur: alleen % past zeer goed en past goed

Waarom (niet meer) stemmen op VVD? Motieven in eigen woorden

Waarom stemmen kiezers op de VVD?

De VVD staat nog steeds op veertien zetels. Een verlies van elf. Kiezers die de VVD wel trouw blijven beschouwen de VVD als een stabiele en betrouwbare partij met capabele politici. Lijsttrekker Dilan Yesilgöz wordt zelden genoemd.

Ook het liberale gedachtengoed van de partij wordt genoemd. Als kiezers specifieke thema's noemen gaat het meestal over de economie.

"Normale mensen met gezond verstand."

"Voldoende bekwame mensen, partijprogramma, stabiliteit."

"De enige echte liberale partij."

"Is er voor het midden en de ondernemer."

"Het is een van de weinige partijen met oog voor het bedrijfsleven, waar andere vooral linkse partijen dat bedrijfsleven verder willen belasten en milieu-idiotie opdringen."

Waarom verlaten kiezers VVD?

Kiezers die naar het midden of de progressieve kant uitzwaaien (vooral CDA, daarnaast D66 en Volt) geven aan dat de VVD haar oorspronkelijke waarden is verloren en betitelen de partij als "zwalkend", "populistisch" en "teleurstellend". Ook klinkt kritiek op lijsttrekker Yesilgöz, die "radicaal" wordt genoemd en verdeeldheid zou zaaien.

"VVD is nogal naar rechts opgeschoven en populistischer geworden. Als er fouten worden gemaakt (zoals met Douwe Bob), dan worden die fouten niet toegegeven, op vragen wordt geen antwoord gegeven en kritiek wordt niet gewaardeerd."

"VVD is de weg kwijt, te populistisch, verhard in standpunten, slechte leider."

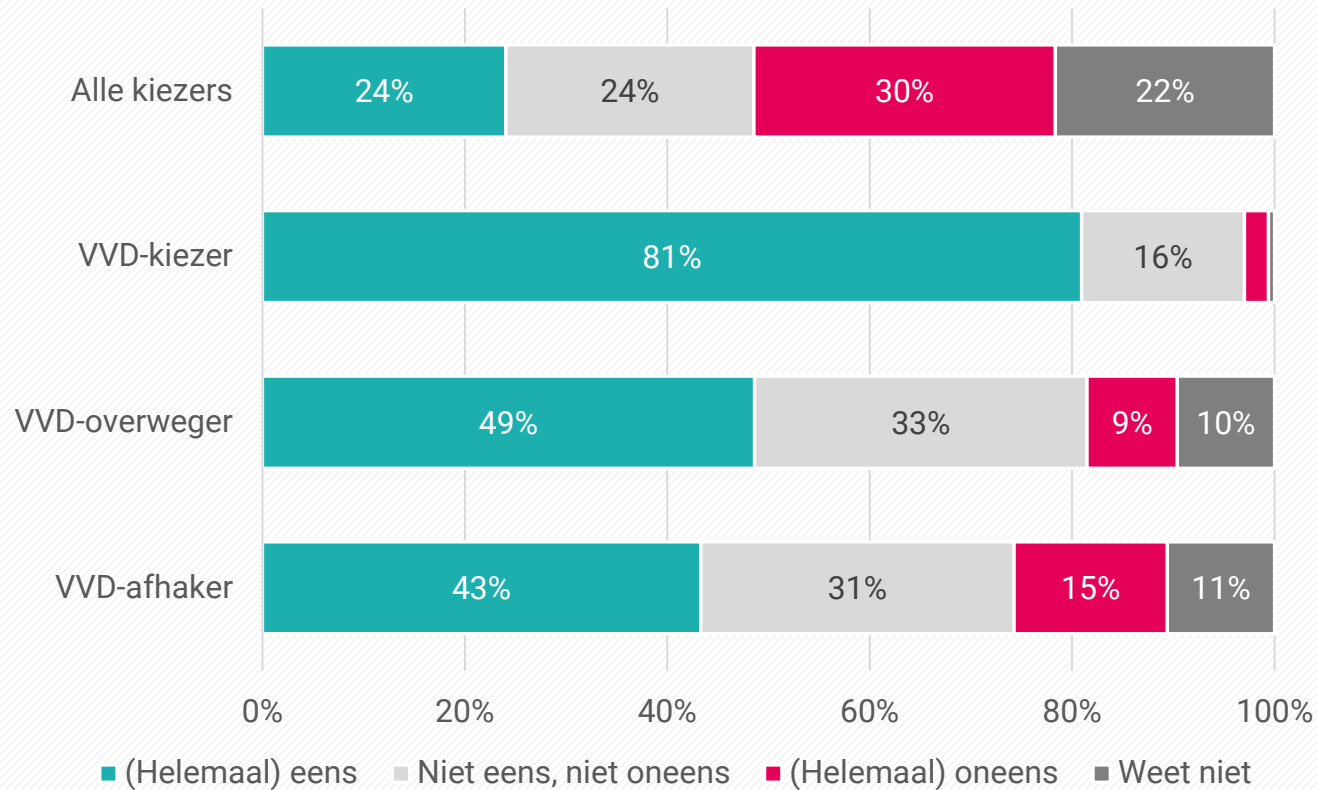
Aan de andere kant verliest de partij aan PVV en JA21. Deze groep wil een helder rechts geluid en vindt vooral dat de VVD onvoldoende heeft gedaan als het gaat om het beperken van immigratie.

"JA21 heeft een duidelijker standpunt wat betreft immigratie dan de VVD."

"Ik wil graag minder of geen migranten meer. In ieder geval geen gelukzoekers. En als mensen niet willen inburgeren of een bijdrage aan ons land willen leveren moeten ze het land uit. VVD is denk ik niet streng genoeg."

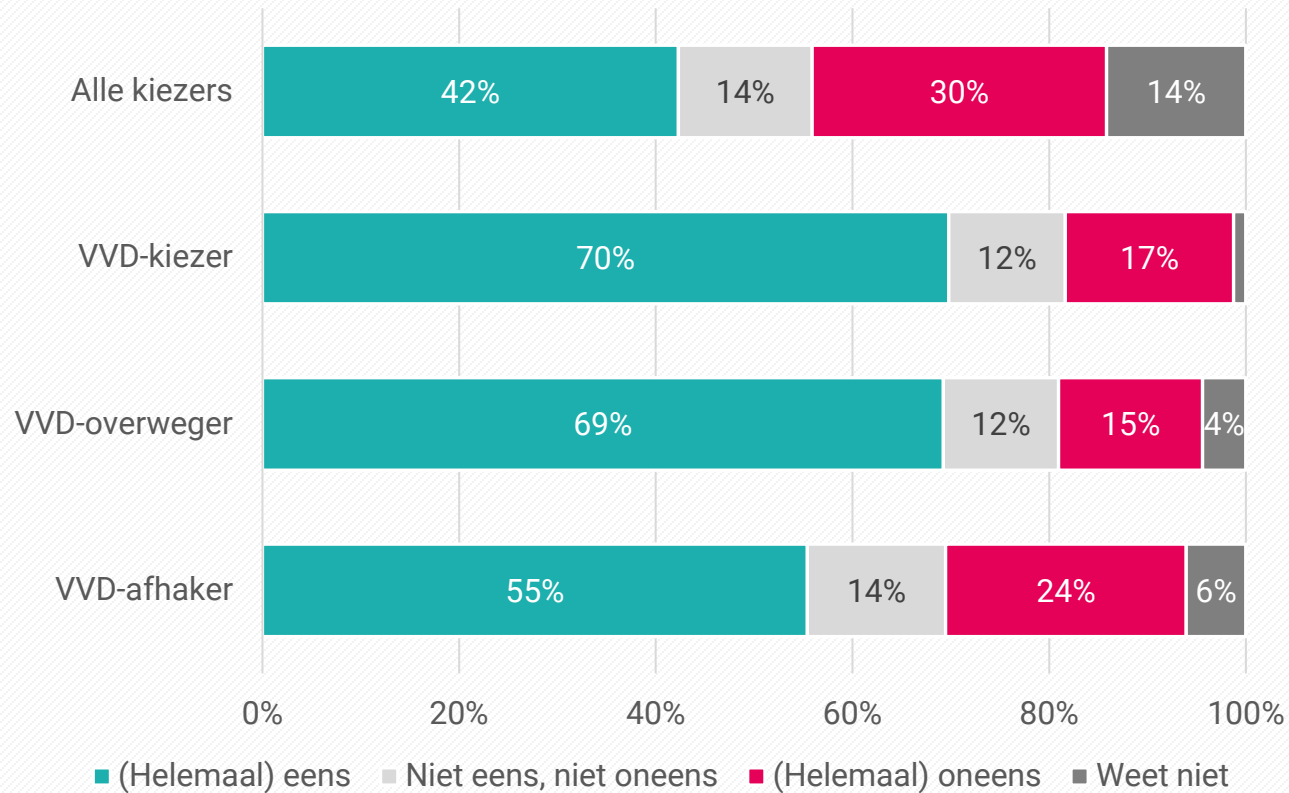
Helpt VVD-overwegers vindt dat liberale waarden veilig zijn bij partij

“Liberale waarden zijn veilig bij de VVD”

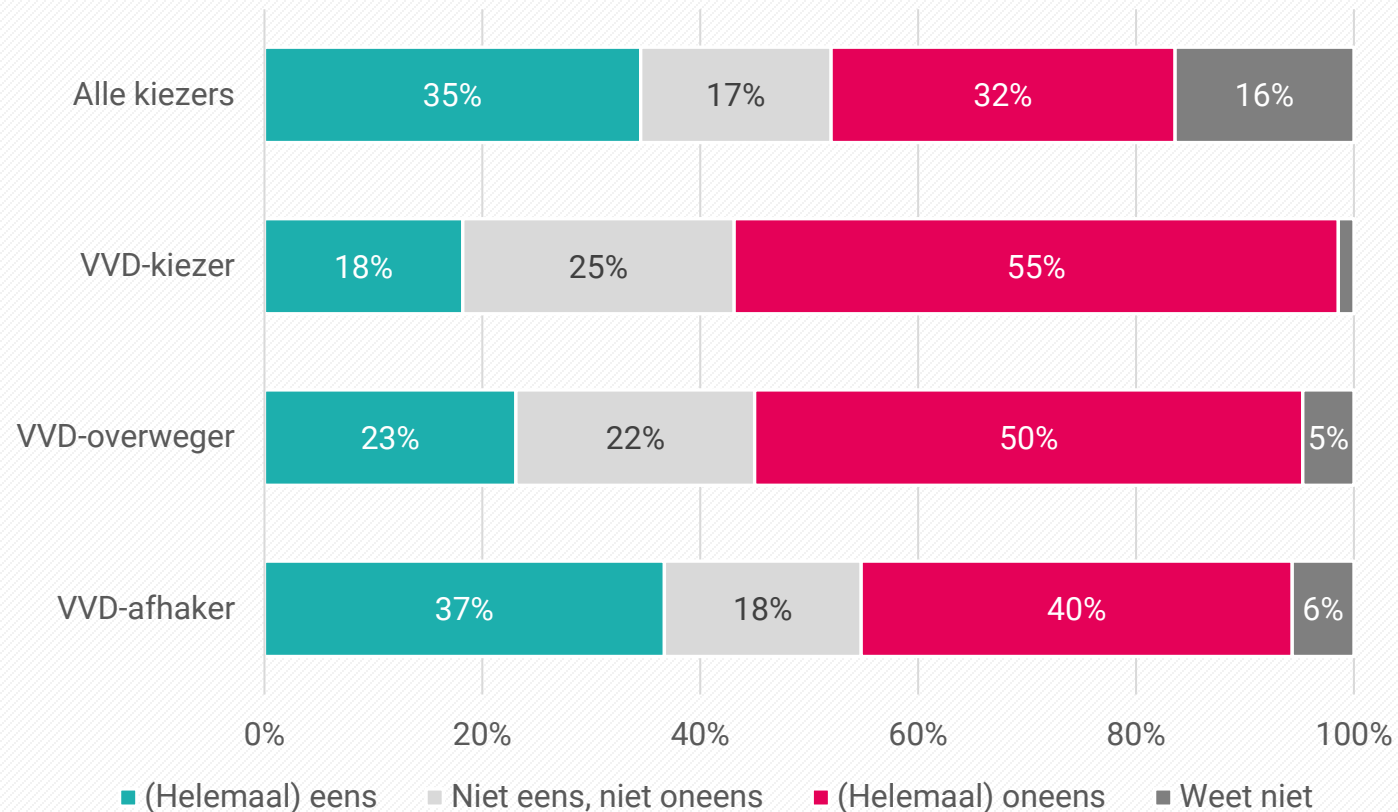
VVD-kiezer vindt het terecht dat de partij in 2023 met de PVV ging regeren; ook meeste vertrekkende kiezers staan achter samenwerking

“Het is terecht dat de VVD met de PVV ging regeren toen de PVV de grootste partij werd”

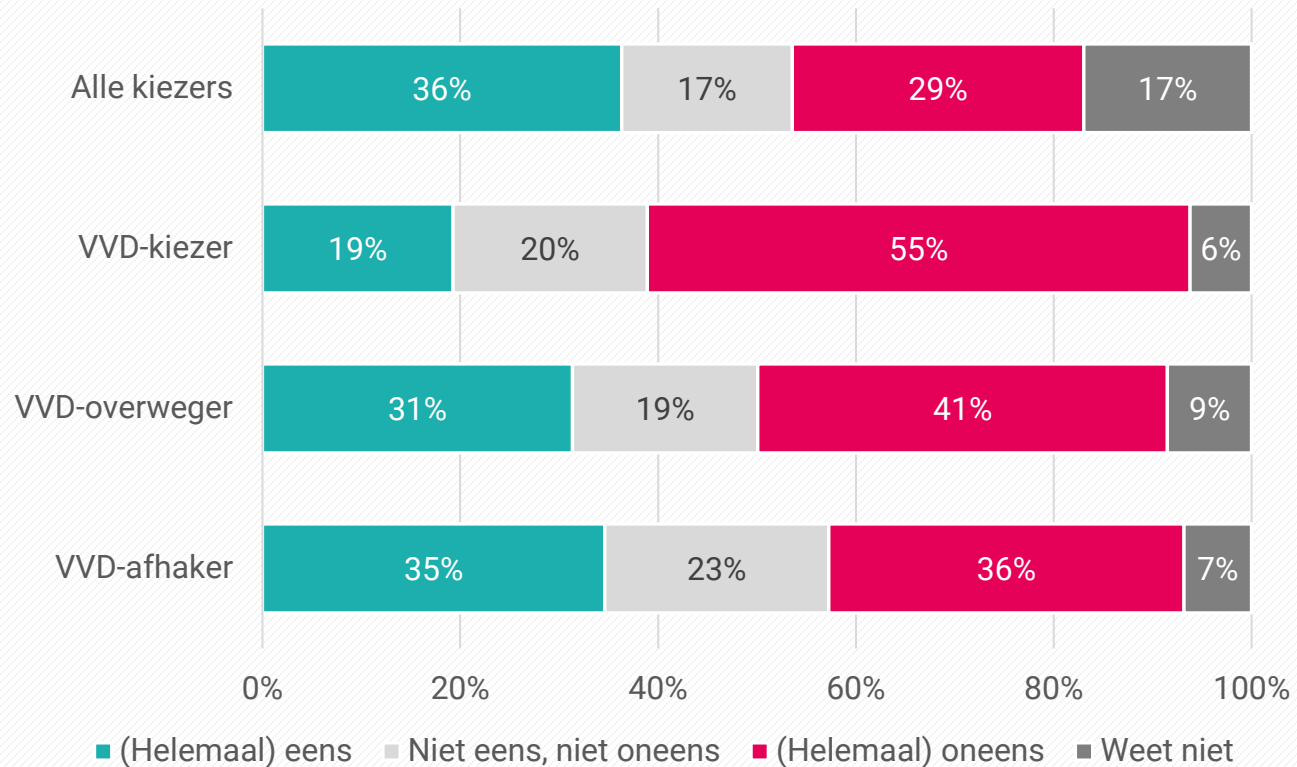
Ruim derde van vertrekkende VVD-kiezers: 'VVD heeft principes verraden door met PVV samen te werken'

"Door samen te werken met de PVV heeft de VVD de eigen principes verraden"

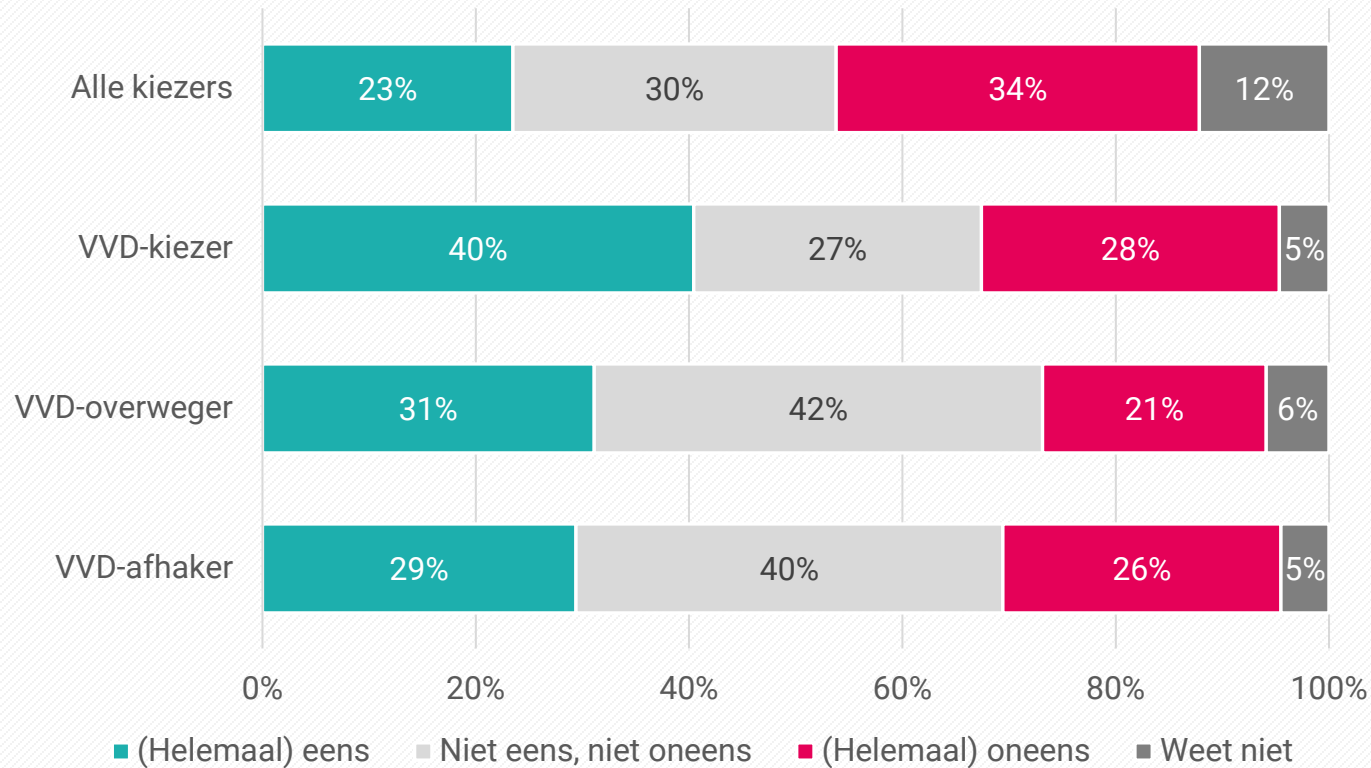
Eén op drie vindt afbouwen hypotheekrenteaftrek noodzakelijk om woningmarkt eerlijker te maken

“Het afbouwen van de hypotheekrenteaftrek is noodzakelijk om de woningmarkt eerlijker te maken”

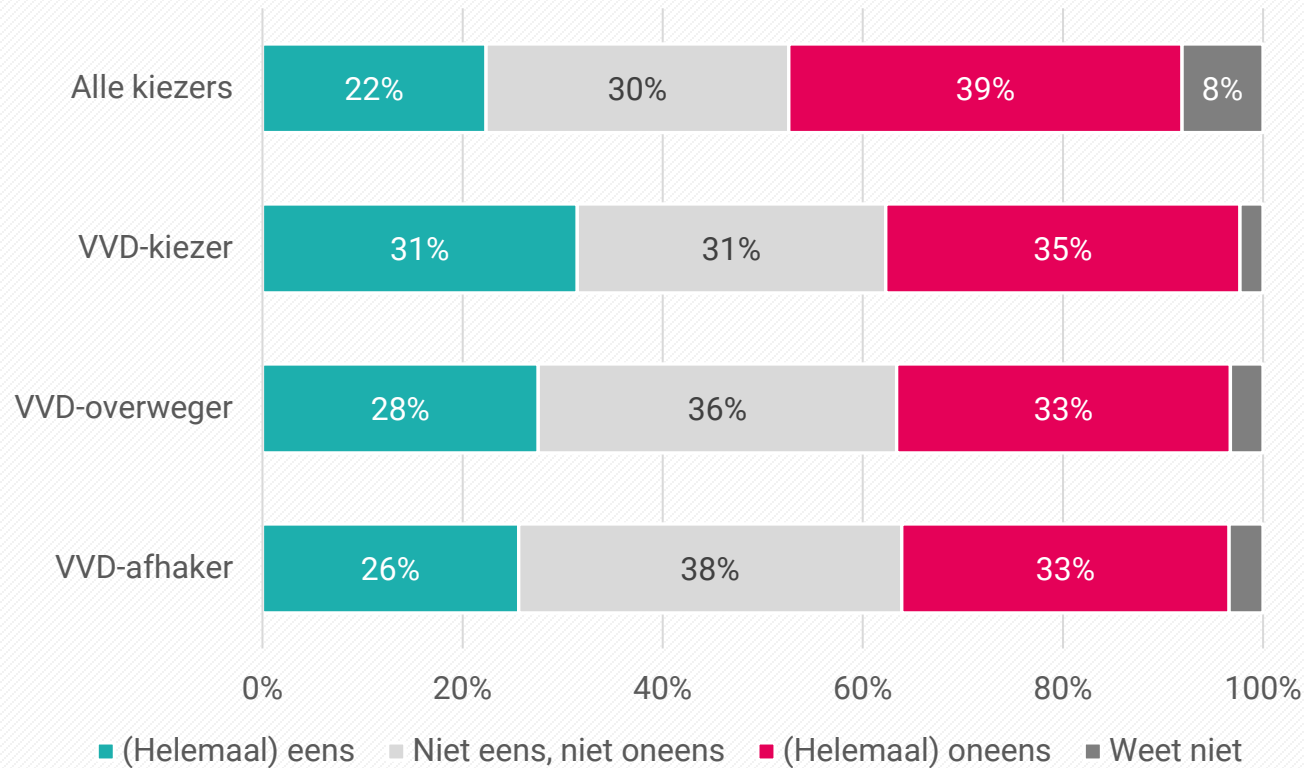
Vier op tien VVD-kiezers willen er alles aan doen om zware industrie te behouden

"We moeten er alles aan doen om zware industrie in Nederland te houden, ook als dat miljarden kost"

VVD-kiezers verdeeld over duurzame subsidies voor bedrijfsleven

“Grote bedrijven in Nederland moeten geld van de overheid krijgen om te verduurzamen”

nsc

Waarom (niet meer) stemmen op NSC? Motieven in eigen woorden

Waarom verlaten kiezers NSC?

NSC won bij de voorgaande verkiezingen als nieuwe partij in één klap 20 zetels. In de Ipsos I&O-peiling van 8 oktober was daar geen zetel meer van over. Een omvangrijk deel van de oud-NSC-kiezers (37%) opteert nu voor het CDA.

Deze kiezers noemen het experiment NSC mislukt en leggen nu hun vertrouwen bij Henri Bontenbal. Ze vinden dat NSC de gedane beloften over goed bestuur niet heeft waargemaakt. Twee jaar geleden was Pieter Omtzigt dikwijls een belangrijke reden om op deze partij te stemmen. Na zijn vertrek zijn er weinig redenen om NSC trouw te blijven.

"Hebben er een puinhoop van gemaakt."

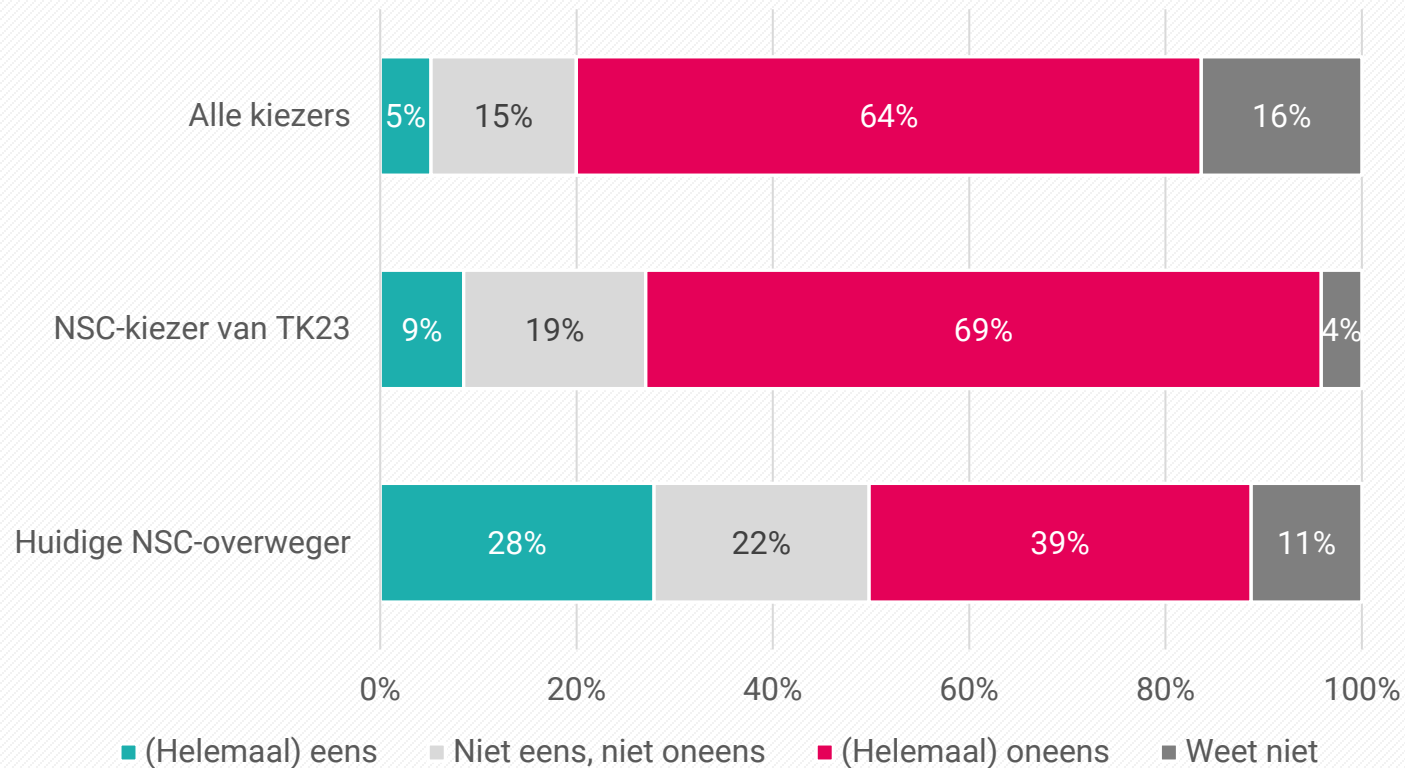
"Gedachtengoed NSC wordt voor een groot deel ook door het CDA uitgedragen."

"NSC en Omtzigt hebben belofte niet waargemaakt. CDA is een ervaren partij. Henri Bontenbal maakt een redelijke en betrouwbare indruk, daarom wijziging."

"Nsc heeft mijn stem verloren door geen professionele houding aan tememen. Eerst Nicolien die erg tegenvalt. Saarna stappen ze uit de coalitie. Jammer zat best wel potentie. Kijken of het Cda het beter kan."

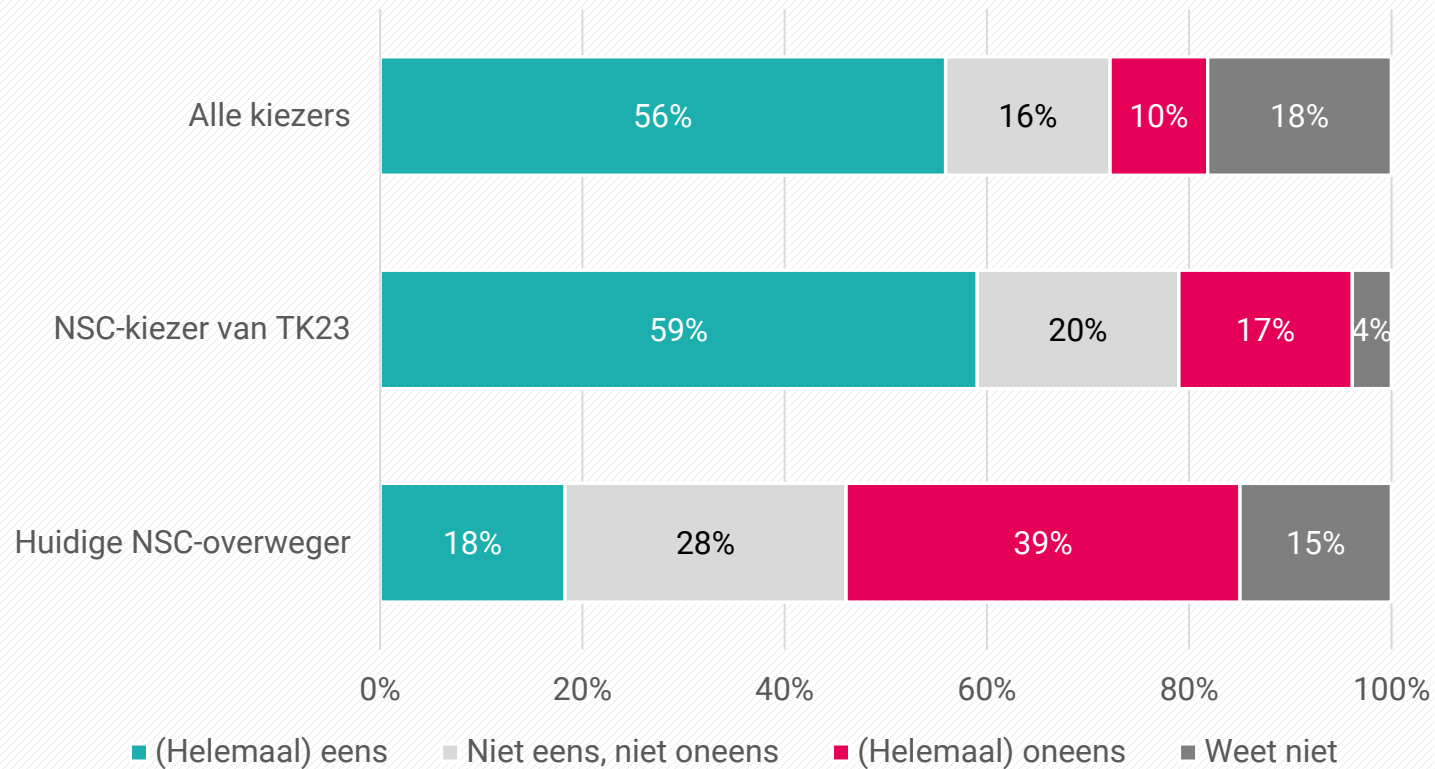
Vijf procent vindt dat NSC in regering heeft bijgedragen aan beter bestuur; ook eigen kiezers zien bijdrage niet

“NSC heeft de afgelopen kabinetsperiode bijgedragen aan beter bestuur in Nederland”

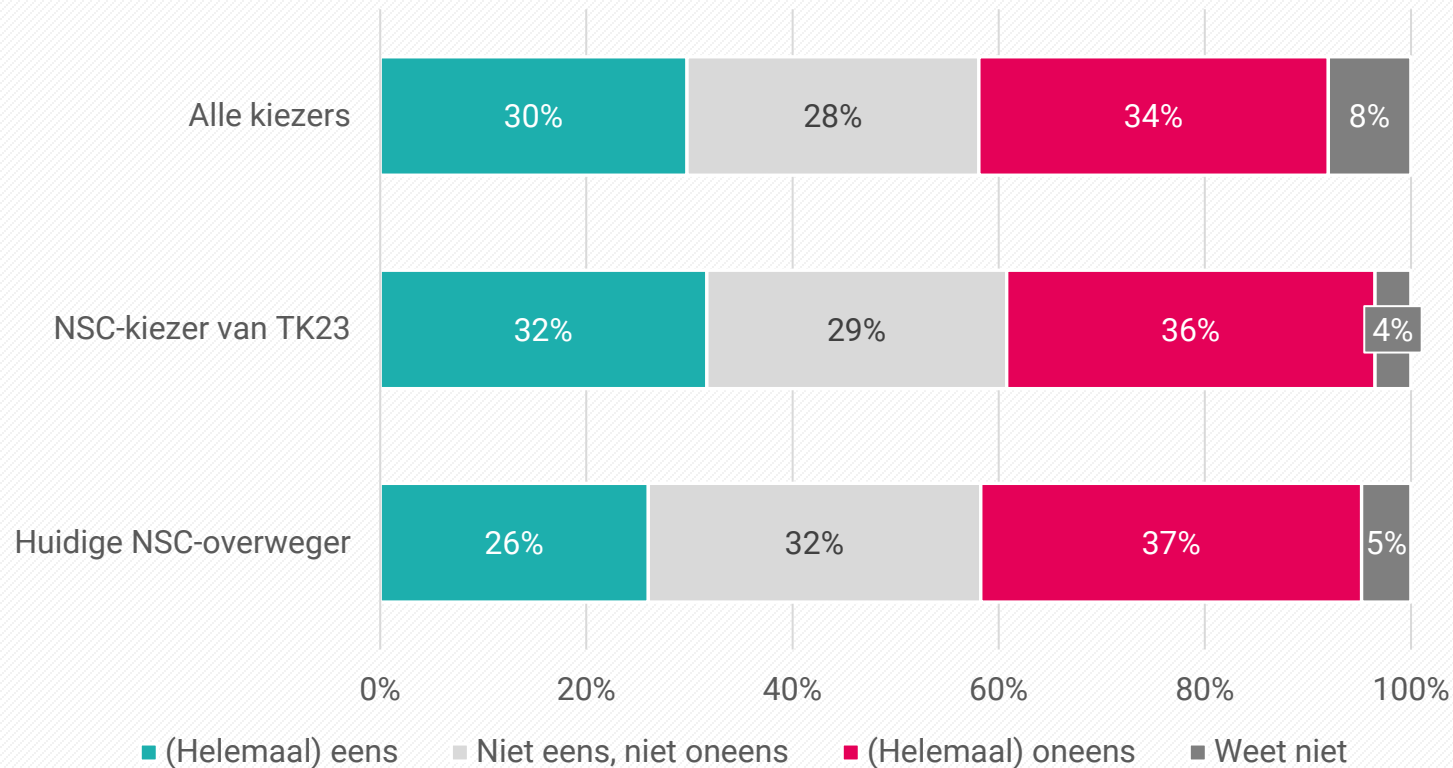
Zes op tien kiezers die in 2023 op NSC stemden: 'partij kan zichzelf beter opheffen'

"De partij NSC kan zichzelf beter opheffen"

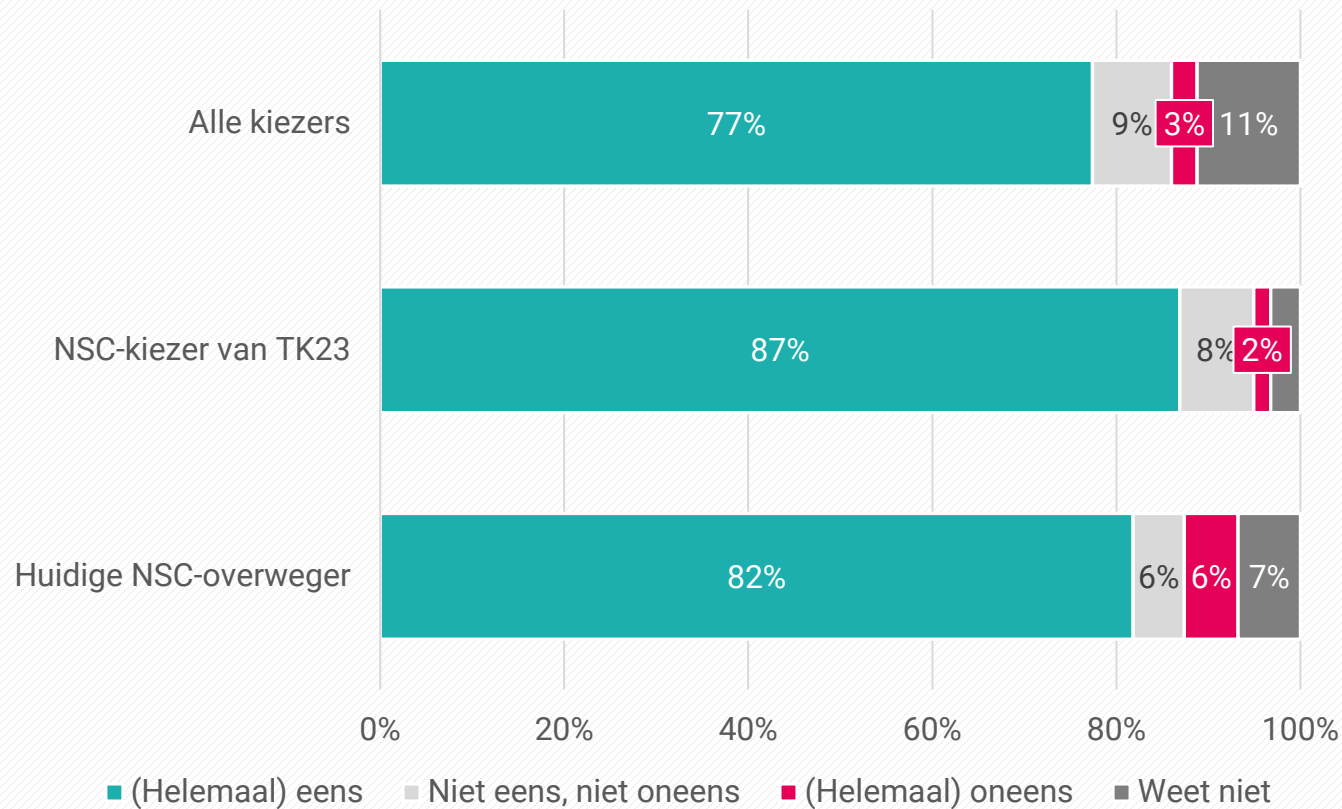
Nederlanders verdeeld over makkelijkere komst hoogopgeleide migranten

“Het moet makkelijker worden voor hoogopgeleide migranten om naar Nederland te komen en hier te werken”

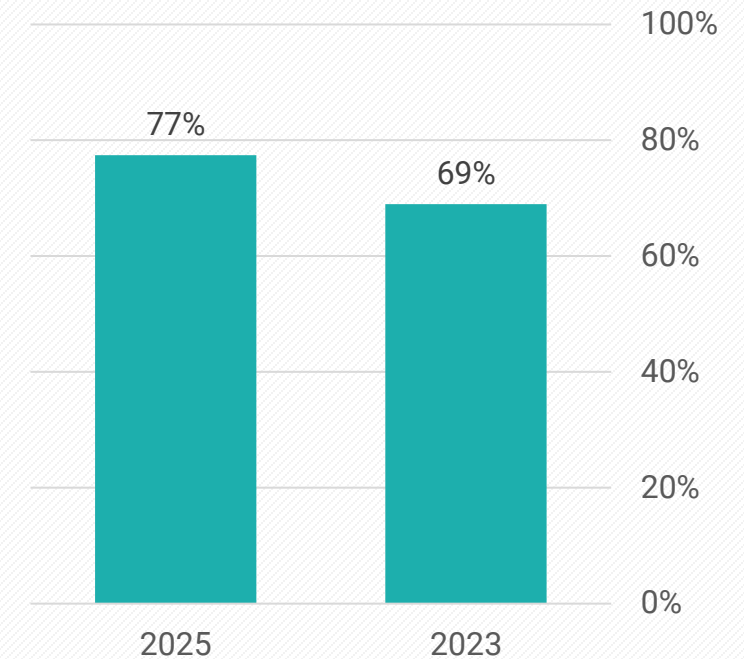

Ruime meerderheid wil meer transparantie rondom lobby

"Volksvertegenwoordigers moeten transparant zijn over hun contact met lobbyisten"

Aandeel (helemaal) eens onder alle kiezers, in 2023 en 2025

PARTIJ VOOR DE
VRIJHEID

Waarom (niet meer) stemmen op PVV? Motieven in eigen woorden

Waarom stemmen kiezers op PVV?

De PVV (31 zetels in de peiling van 8 oktober) blijft de partij voor kiezers die vinden dat Nederland op slot moet voor asielzoekers en immigranten.

"Ik wil graag minder of geen migranten meer. In ieder geval geen gelukzoekers. En als mensen niet willen inburgeren of een bijdrage aan ons land willen leveren moeten ze het land uit."

"Zoals ik al meerder malen heb aangegeven. STOP DE IMIGRATIE.NU. Ons land slibt dicht."

"Staan voor de echte Nederlanders; onze cultuur en de vrijheid waarvoor onze voorvaders hebben gevochten."

PVV-kiezers waarderen bovendien Wilders' directe communicatiestijl.

"Een duidelijk en eerlijk verhaal zonder teveel poespas eromheen."

"Wilders zegt dingen dat het meer en deel van Nederland denkt maar niet durft uit te spreken."

Waarom verlaten kiezers PVV?

Het feit dat andere partijen de PVV uitsluiten, zorgt zowel voor nieuwe proteststemmen ("het is deels een protest stem, ik ben van mening dat de door de bevolking gekozen partijen moeten samenwerken en uitsluiting daar niet bij hoort"), als voor vertrekkende kiezers die liever op een partij stemmen die wel kans maakt op regeringsdeelname.

"Ik acht dat kans dat de PVV mee gaat regeren klein."

"Het is jammer dat de grootste partij uitgesloten wordt om in een nieuw kabinet plaats te nemen."

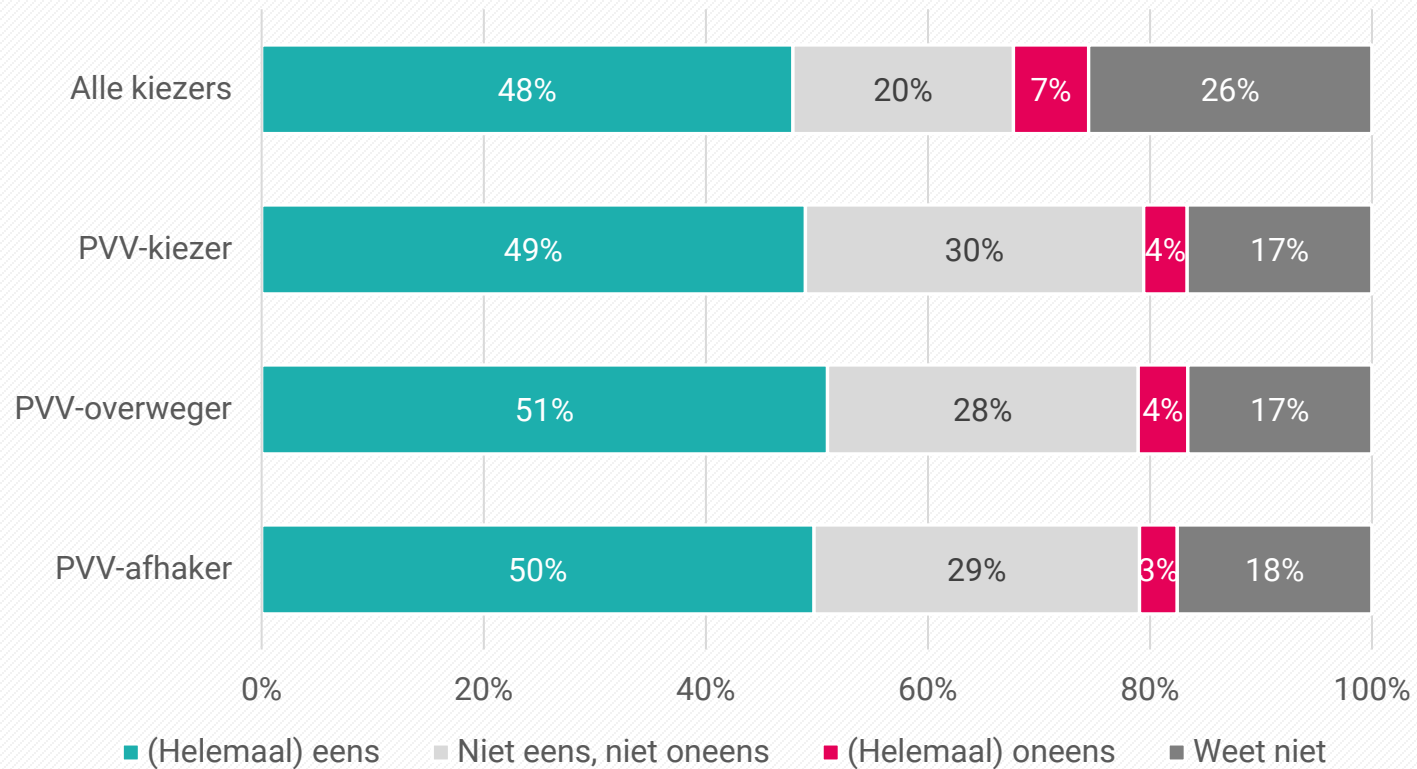
Ook raakt de PVV (t.o.v. TK23) kiezers kwijt die vinden dat de PVV onvoldoende klaar heeft gespeeld in het vorige kabinet. Zij wijken vaak uit naar JA21.

"PVV heeft er de laatste regeerperiode een rommeltje van gemaakt. Ja21 lijkt beter voorbereid op deelname aan de regering."

"PVV krijgt niets voor elkaar, n.m.m. deels door de wijze waar op de partij georganiseerd is."

Helpt PVV-kiezers wil dat de partij leden toelaat

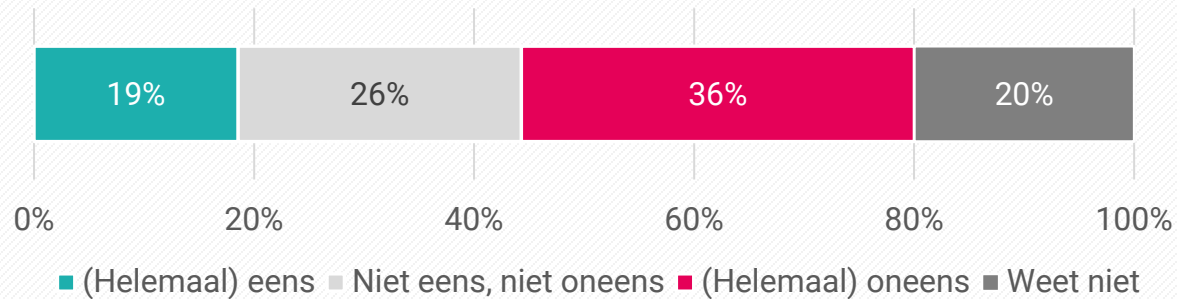
“De PVV moet leden toelaten”

Eén op vijf PVV-kiezers ziet af van PVV-stem als Wilders stopt

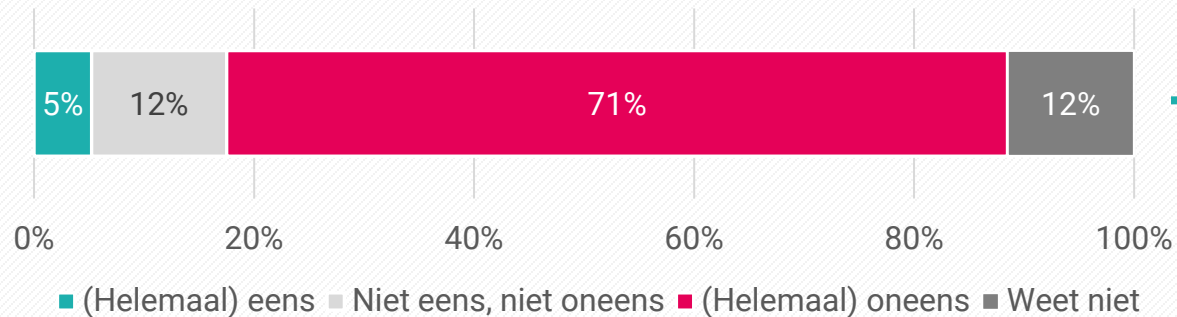
"Als Geert Wilders stopt, dan stem ik niet meer op de PVV"

Basis: heeft PVV als eerste voorkeurspartij.

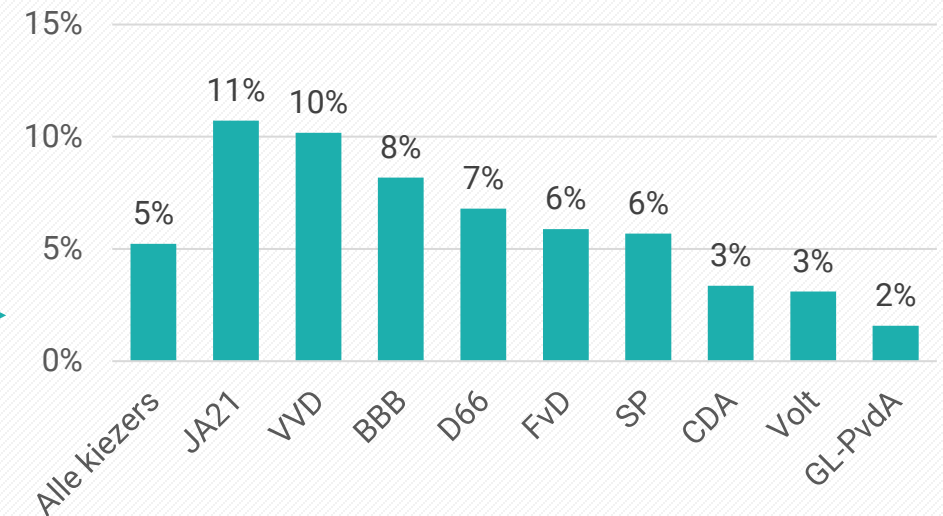
"Als Geert Wilders stopt, zou ik een stem op de PVV overwegen"

Basis: heeft PVV niet als eerste voorkeurspartij.

"Als Geert Wilders stopt, zou ik een stem op de PVV overwegen"

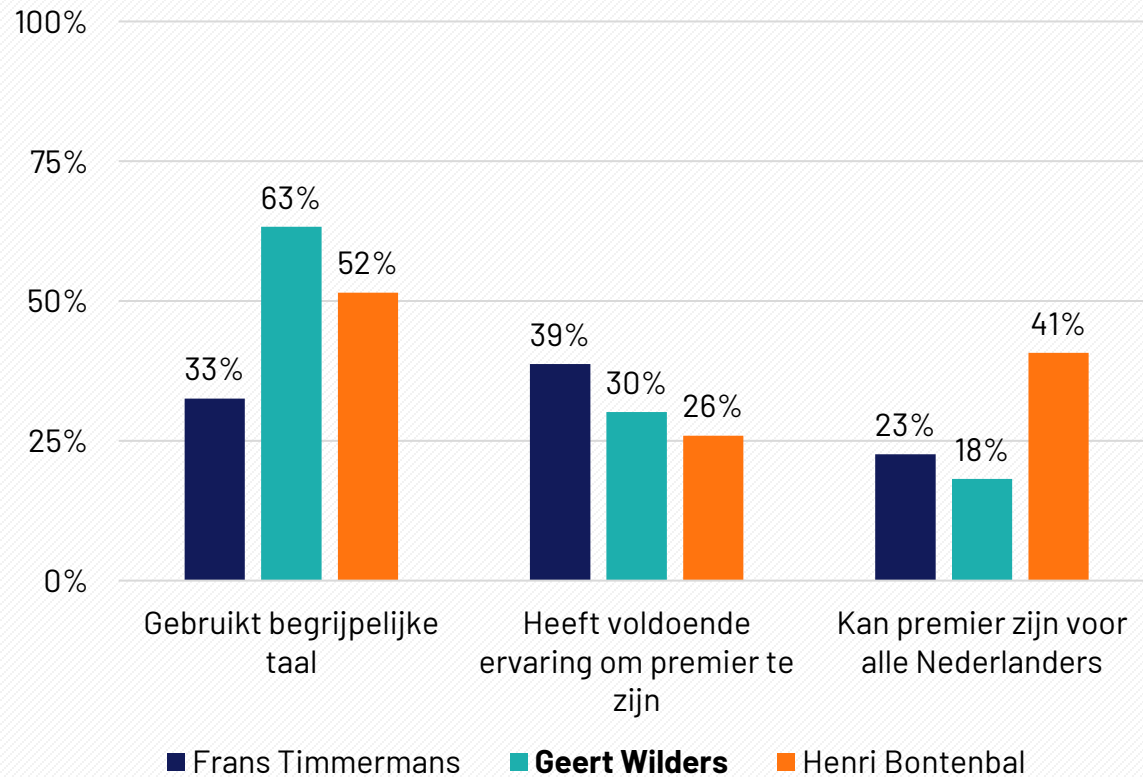
Basis: heeft PVV niet als eerste voorkeurspartij. Alleen % (helemaal) eens

Achttien procent denkt dat Wilders premier voor alle Nederlanders kan zijn

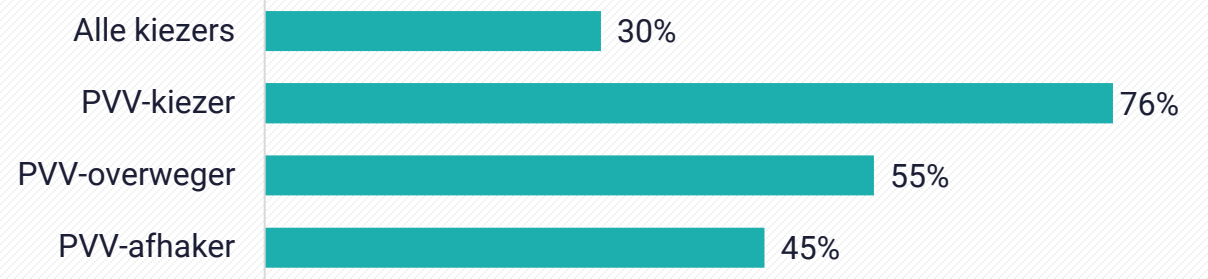
In hoeverre vindt u onderstaande uitspraken passen bij <politicus>?

Getoond in figuur: alleen % past zeer goed en past goed

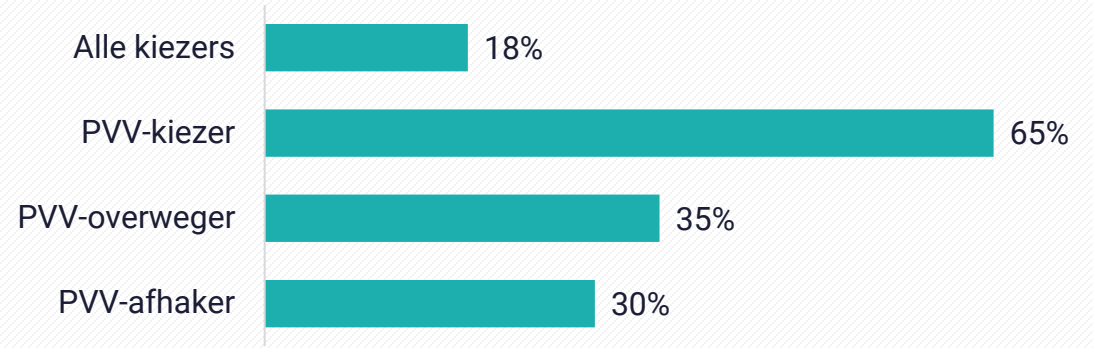
Geert Wilders heeft voldoende ervaring om premier te zijn

Getoond in figuur: alleen % past zeer goed en past goed

Geert Wilders kan premier zijn voor alle Nederlanders

Getoond in figuur: alleen % past zeer goed en past goed

ONDERZOEKS- VERANTWOORDING

Onderzoeksverantwoording

Over het onderzoek

Ipsos I&O voerde dit onderzoek uit in opdracht van Nieuwsuur.

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 3 tot maandagochtend 6 oktober 2025. In totaal werkten 2.345 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 211) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Ipsos I&O

Ipsos I&O komt voort uit het samengaan van I&O Research en Ipsos.

Ipsos I&O is het grootste onderzoeksbureau van Nederland (volgens het Trendrapport Data & Insights Network, 2024). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies.

Ipsos I&O Publiek werkt voor overheids- en non-profitorganisaties. Ipsos I&O is lid van het Data & Insights Network (D&IN) en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Ipsos I&O is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Steekproefaantallen

Kiezergroep	Ongewogen n	Notitie
JA21-kiezer	174	
JA21-overweger	350	
JA21-afhaker	5	<i>Te weinig waarnemingen</i>
JA21-kiezer van TK23	14	<i>Te weinig waarnemingen</i>
BBB-kiezer	63	
BBB-overweger	260	
BBB-afhaker	54	
BBB-kiezer van TK23	103	
D66-kiezer	164	
D66-overweger	408	
D66-afhaker	37	<i>Indicatieve uitkomsten</i>
D66-kiezer van TK23	97	
SP-kiezer	59	
SP-overweger	195	
SP-afhaker	33	<i>Indicatieve uitkomsten</i>
SP-kiezer van TK23	71	

Kiezergroep	Ongewogen n	Notitie
GL-PvdA-kiezer	320	
GL-PvdA-overweger	307	
GL-PvdA-afhaker	113	
GL-PvdA-kiezer van TK23	369	
VVD-kiezer	181	
VVD-overweger	363	
VVD-afhaker	190	
VVD-kiezer van TK23	329	
NSC-kiezer	11	<i>Te weinig waarnemingen</i>
NSC-overweger	91	
NSC-afhaker	262	
NSC-kiezer van TK23	269	
PVV-kiezer	396	
PVV-overweger	244	
PVV-afhaker	182	
PVV-kiezer van TK23	457	

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O

Zuiderval 70
7543 EZ Enschede

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Amstelveenseweg 760
1081 JK Amsterdam

Ericssonstraat 2
5121 ML Rijen

Rapportnummer

2025/183

Datum

Oktober 2025

Auteurs

Asher van der Schelde
Maartje van de Koppel

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.